

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 — —

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.

Negyedévre . . . 3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, április 9.

„Feltámadott.”

O magna Carthago, probrosis
Altior Italiae ruinis.

Nem lehet kétségbe vonni az anyag-
nak, a durva erőnek hatalmát a rombo-
lásban.

Évtizedek, századok építhetnek tudás-
sal, szívvel, fenkölt eszmék alapján ma-
gasztos dolgokat, miket a durva erő egy
mozdulással szétrombolhat és kevélyen
teheti lábát a szét dult romokra.

De alkotni a durva erő, az anyagias
felfogás, a sárból fel nem törő gondolat
nem képes, vagy ha alkot, nem lesz az
külömb az alkotónál. Nevezhetjük aztán
az erő művét is haladásnak, hiszen egy
»régi« dolgot rombolt szét és »ujat« al-
kotott a maga képére, de arra az alko-
tásra, mit az erő épít a szellem szét dult
műve helyén, arra az építésre mindig rá
illik a nagy római költő óhajta, midőn
nagygyá lett, de erkölcstelen hazájából
irigyelve nézi, a tisztán bukott Carthago
romjait. O magnu Carthago, probrosis
altior Italiae ruinis.

Ha a »régi« lerombolása képezi a
haladást, akkor a mi századunk lázasan
halad. De ha az emberi nem boldogításá-
ban előre tett út, a haladás mértéke,
akkor a XIX-ik század nem vitt előre
bennünket.

Egyes osztályok minden időben ki-
tudták módolni a »boldog« életet, a tömeg

nyomorgott mindig, a tömeg volt a tu-
datlanság sötétében mindig, a tömeg zu-
gott, lázongott a nyomás alatt mindig s
a tömeg nem vette hasznát a lázongás-
nak soha. Az új rendben is maradt »tö-
meg«; hallgatott, míg a remény biztatta
és újra kezdte a régít türelme vesztén.
Ma is így van.

Nem javult a helyzet, csak a tömeg
elhallgattatásában jutottunk nagyobb si-
kerekhez. Az első pár lázadást elintézte
egy adoma a gyomorról, a többiek már
nem fogott a szó és jött helyette a ha-
tásosabb argumentum a buzogány, a
nyíl, a puska, végre a csendőr-szurony.
Az erő hát tud győzni, de alkotni nem.
Ehhez az erőn kívül szív és lélek is kell,
— szeretett és igazság.

Mennyi nemes eszmét, mennyi hitet
az ideálokban, mennyi tekintélyt lerom-
bolt ez a század.

Amit atyáink tiszteltek, ami szent és
sérthetetlen volt előttük, ma guny vagy
cinikus megjegyzések tárgya, tiszteletük
elpusztult, az atyák tiszteletével együtt.
Aki ideálisabb fölfogásnak hódol, bolond-
nak tartják és nem tudnak vonzani az
önfeláldozás magasztos példái.

Más rendet alkotott a mostani szá-
zad a régi romjain. A haszon elvét tette
a nemes törekvések helyébe és a jog és
méltányosság helyét az erő foglalta el.
Társadalmi bajait nem orvosolni, csak
elhallgattatni igyekszik, bűneit, nyomor-
ult tetteit őseinek tulajdonítja az át-
öröklés elve alapján és büntető könyve
gavalérosan bánik a gonoszokkal, míg

közömbös arccal hallja a becsületesek
ezreinek nyomorát, pusztulását.

Atyáinktól örököltük volna nyomoru-
ságos gondolkozásunkat?

Nem! Fajunkat, nyelvünket atyáink-
tól kaptuk, de hibáinkat magunk szerez-
tük, ahhoz nincs köze az apai vérnek,
az atavizmusnak. Nem azon elvekkal
táplálkozunk, melyek atyáinkat éltették,
így vált bennünk vízzé a vér, így gurult
a lejtőn messze az alma a fájától.

Pompásabb épületeink, szebbek vá-
rosaink, csodálatosak találmányaink, óriá-
silag több a tudományunk ma mint a
régii időkben, minden külbömb ma, csak
az ember, az unoka sülyedt atyáihoz
mérten.

S ha vissza gondolunk a régi jó
időkre, a külsőségében egyszerű időkre,
el itéli a megcsömörlött lélek a haladás
mai irányát, az elmúlt idők jellemeit
szemlélve eszünkbe jut ismét O magna
Carthago, probrosis altior Italiae ruinis.

Ebbe a sivár, anyagias életbe csak az
egyház tud még nemes idealizmust adni.

Egy percze megakad az élet zaka-
tolása, tömjén illat árad szét a váro-
sok utcáin, a sötétben fáklyák világa su-
gárik szét és a proccessió felett ki-
magasló oltári szentség körül felhangzik
az ének »Feltámadt Krisztus e napon.«

És eszünkbe jut a gyermek korunkba
tanult hit, a szeretet tana.

És keressük a szeretetet a mai élet-
ben és találunk osztályharcot, nemzeti-
ségi gyűlölködést és durva küzdelmet a
létért. És mig elhangzik a feltámadási

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Kicszerélt férj.

Irla: Kincs István.

Az igazi Szele Farkas volt, a másik Csuto-
ra Péter. Ugy értem, hogy Szele Farkas
hozta el az oltártól, annak is vala jussa a szép
asszony édes öleléséhez, holott Csutora Péter a
maga deres hajával csak annyira se tudta
vinni, hogy legalább valami komaság férczelte
volna Szelénéhez. S lám lám, egyszer mégis
csak ura lett annak az asszonynak, valóságos
hítes férje ura.

És hozzá veszekedésen kezdték az első
éjszakát!

Ugy tessék venni a dolgot, hogy Szeléné-
vel nem is lehetett voltaképpen veszekedésen
alul egzisztálni. Farkas hisz jól kiválasztotta
magának a komisz párját. Pedig leány korá-
ban olyan harapni való kedves jószág volt, jó
a lelke, galamb szelid a nézése, szerelmetes a
gőgicselése, hogy Szele Farkasnak bele kellett
szeretnie. Vagy mit mondok, beleszeretett? be-
lebolondult tisztára. Az a leány elcsavarta a
fejét s annak okáért Farkas a beretva éles
látása daczára se tudta fölfedezni, milyen beste

lélek lakik abban a szép ábrázatu fehér nép-
ben. Bezzeg vakarhatja most a fületővét.

Az az asszony ugy kommandéroz odahaza
mint a legalább is katonaviselt némbor volna.
Farkas hiszen kivallott volna három esztendő
a király kenyerén, komisz káplárokban s betyár
örmesterekben mindig vala része, hogy az
Urísten akárhová tegye a gazembereket, hanem
ha katonáéknál az ő felesége századába lett
volna beosztva, akkor ha fölakasztják is, de
elszökik: jaj dehogy lehetett volna kivallani
azzal a zsémbes szakávt teremtéssel. S lám!
lám! mire nem viszi az embert a balsorsa,
mert ha szöknek is, se szökhetik. Mert hát
ugyan hová szökjék a tulajdon házából? S
azután Katalin utóvégre is csak az ő felesége.
Az Urísten egy ekébe fogta őket s most akár-
hogy rugaszkodik is a másik mellette, neki
szép csöndes türelemmel kell vonni az ígát,
mire annak a hosszú tagnak, melyet életnek
nevezünk, a végére nem ér majd.

És szegény Szele Farkas, mert otthon nem
tudott ur lenni a saját portáján, azért lefo-
glalta a koreszmát a maga urasága számára. Ott
aztán valódi szakértelemmel adta az urat. Fi-
zetett s szeszezett. Ha valaki nem az ő pohá-
rából talált inni, vagy okosabb akart lenni
nála, annak szépen megmutatta az ajtót s ha

arra még nem ment, egyszerűen kidobta.
Igy az azután szép vitézi tekintélynek örvendett
Homokkert községében, habár még azt is jól
tudták róla, hogy minden vitézsége mellett meg-
mégis gyáva, valóságos pimasz ember, nem bir
egy ordinánd közönséges asszonnyal.

Igy történt aztán, hogy az öreg Csutora
Gábor szóvá tette egyszer a dolgot Farkasnak.

— Tudod öcsém — kezdte a koreszmában
higgadt csöndeséggel — röstellem a dolgot.

— Aztán mit röstell, bátyámuram?

— Azt röstellem, hogy te nem röstelled.

— De mit? — türelmetlenkedett Szele,
mint a macska, melynek orrát mintha kezdené
már megütni a peccsenye szag,

— Hát izé — magyarázta ki magát Csuto-
ra Gábor — bánt, hogy olyan derék ember,
mint a milyen te vagy, nem ur a maga házá-
ban. No hiszen tudom, hogy értesz engem
Farkas.

Szele Farkas megragadja poharát s akko-
rát szorit rajta, hogy a bordája csaknem össze-
roppant. Isten őrizte csak, hogy bolondot nem
cselekedett hamarjában. De hát Csutora Gá-
borral csak nem kezd ki, védi ősz haja s vén-
ségére a faluban való első tekintélye. Csunya-
ság volna, valóságos pimasz gyávaság az olyan
tisztos lélek ellen vétetni. S azután igazat is

LEGUJABB

divatu férfi és fiu kalapok tulhalmozott raktár

miatt mélyen leszállított árban

kaphatók

REICHARD

áruházában

Nagyvárad Fő-utca, Orsolya-zárda épület

Telephon összeköttetés!

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

ének, elgondolkozunk rajta, vajjon mikor érti meg ismét az emberiség, hogy a keresztény alaphoz való visszatérés a béke és nyugodt fejlődésben való visszatérést jelenti, hogy a durva erő lenyűgözve tartat, de nyomort szüntetni, bajokat orvosolni csak a szeretet képes.

Ez támadjon fel a nemzet tudatában, atyáinak ragaszkodása a kereszténység alapjához, a Megváltó tanítása megváltója lesz társadalmi bajai között.

Krisztus feltámadt, s ha elpusztulni nem akarunk, tanainak is fel kell támadni ismét.

P—y.

1848. hivatalos ünnepe.

Sajátságos, szinte érthetetlen dolog az, hogy ha a magyar nemzet ünnepeit ül, azon vezetőit vajmi ritkán láthatja; ha pedig valami ünnepen ők is ott vannak, okvetlenül oly megszábot, szűk, szinte feszélyező kerete van, hogy inkább valami hivatalos aktusnak, mint egy szabad nép szabad örömmilyvételének látszik.

Pedig olyan könnyen lehetne a nemzet és a hatalom fogalmát összeegyeztetni. Csak egy kis jóakarát kellene hozzá. Ne gondolná magát a hatalom a nemzet urának, hanem vezérének, melynek seregével ellentétes érdekei, érzelmei egyszerűen nem is létezhetnek; mutatná ki e meggyőződést világos tettekben: akkor nem lenne a magyarságnak egy olyan tagja sem, a ki viszont a hivatalos államban a szabadabb politikai gondolkodásnak, a nemzeti igaz lelkesedésnek természetes ellenségét látná.

Ma pedig azt látják benne akárhányszor és a látszat arra mutat, hogy nem egészen alaptalanul.

Ha az ember örül, ha ünnepe, semmi iránt sem érez olyan ellenszenvet, mint a rideg rendszabályok iránt. Hogyan! mikor egy nagy eszme, valami fényes történelmi esemény forrongásba hozza egész lényemet, mikor lobogó lelkesedésemben fölemelném azt a zászlót s úgy

hivnám örömnünpre, a ki csak tud még érezni: akkor odaálljon nekem valaki s gondosan figyelmeztessen: Uram, ez nincs benne a hivatalos tervben, ez tilos! Hát akkor tessék a hivatalos tervet lepergetni, de az igaz lelkesedést jó lesz előre is számításán kívül hagyni.

*

Ha valami külföldi, aki véletlenül tud magyarul és ismeri történelmünket, lapozgatna most a magyar ujságokban, nagyot csodálkoznék azon a langyos, itt-ott el-lenséges hangulaton, melylyel a 48-as törvények szentesítésének emléknapijával foglalkoznak. Hogyan? Hát ez volna az a szabadságszeretetéről és királyhűségéről híres Magyarország, amely megfélekedni látszik arról, hogy 1848. ápr. 11-én adta át neki királya a szabadságát biztosító, egész lényét ujja alakító törvényeket? És kezdené találgatni a sajátságos jelenség okát. És nem találná meg másban, mint-hogy a magyar valóban csak olyan háládatlan, lázongó nép, mint a milyenek ő könyveiből tanulta.

Ez a külszíne a dolognak.

De talán még sem ez a valóság?

Alkotmányos nemzet vagyunk; ismerjük törvényeinket és jogszokásainkat. Nagyön jól tudjuk, hogy hozzon bár az országgyűlés még oly jeles határozatokat is, azokból mindaddig nem lehet törvény, míg a felség oda nem írja, hogy »azokat összesen és egyenként királyi hatalmunknál fogva elfogadtuk, helyben hagytuk, helyeseltük és megerősítettük, biztosítván, hogy az azokban foglaltakat mind mi magunk megtartjuk, mind más hiveink által megtartatjuk«. Elismerjük, hogy így a nemzet kívánsága csak a királyi hozzájárulással lesz kötelező állami akarrattá. És nem tudunk a hálás megemlékezés nélkül gondolni V. Ferdinánd sokat jelentő szavaira, amelyekkel az új törvényeket István nádornak átadta: Hű magyar nemzetemnek szivemből óhajtom boldogságát, mert abban találok fel a magamét is. Amit tehát elérésére tölem kívánt, nemcsak teljesítettem, hanem királyi szavammal erősítve, ezennel át is

adom neked kedves öcsém s általad az egész nemzetnek, úgy mint a kinek hűségében leli szivem legfőbb vigasztalását s boldogságát.

Királyi szavak ezek, amelyek mintha még most is — vissza csengenek fü-lünkbe. . .

Nem! ilyen szavakat nem feledtünk el, nem feledünk el soha!

És mégis — mikor az ünnepre kilépünk, azt a bizonyos feszélyező, rendszabályozó hatást érezzük.

Eszünkbe jut: hányszor ünnepeltük már mi 1848-at — márczius tizenötödikén, de bár mennyire igyekszünk emlékezetünkbe visszaidézni, olyan alkalmat nem tudunk, a melyen ott lett volna csak egyetlen egy miniszter is. S ha kérdezzük, hol szoktak hát a magyar miniszterek ünnepelni, könnyű a felelet: Bécsben, a Radetzky-szobor leleplezésénél. Kerestük az ország törvényhozását is; és megtaláltunk egy néhány ellenzéki képviselőt; a híres többséget, mely olyan komoly arccal tud leczkét adni a hazafiasságról, soha sem.

A holnapi — most már törvény által rendelt — nemzeti ünnepen ott lesz a hivatalos Magyarország, sőt ott lesz Szent István koronájának fenkölt lelkü viselője, apostoli királyunk is.

Kétségkívül nagy eredmény, amilyenre a lemondás politikáját követő Tisza kormány alatt gondolni sem lehetett volna.

De mégsem lesz igazi nemzeti ünnep. A nemzet zöme nem vesz részt azon s hiányozni fog a sziv mélyéből önkényt fakadó öröm és lelkesedés.

Sőt a katonaság készenlétbe tartása és a rendőri intézkedések azt mutatják, hogy félni kell a nemzeti ünnep megzavarásától is.

Szomorú dolog, de hiven jellemzi viszonyainkat.

Joggal lenne okunk örülni, ünnepelni — és ne kutassuk miért? — nem lehet teljes a nemzet öröme.

*

Eszembe jut a régi rege a bolygó

mondott, meg nem is azért tette, hogy Farkast bosszantsa, világos tanúság rá az ő őszinte jóakaratu nézése.

Szele Tamás meggyőzte magát. Ajka remeggett, de egy szó kevés, hanem annyit se mondott.

— És nem bánt az téged öcsém — kezdte megint Gábor bácsi — hogy az az asszony csuffá tesz? Ládd-e, ha ma hazamégy, tudom megint csinál csudát veled, a bakter meghallja s holnap egész Homokkerten másról se beszélnek, mint Szele Farkas gyámoltalanságáról.

— Megölöm a baktert! — tört ki Farkas.

— Jaj! dehogy öld öcsém, aztán mért bántanád?

— Ne tegyen csuffá mások előtt.

— Nem az tesz csuffá galambom, magad vagy oka mindennek.

— Én? hát az Isten szent szerelmére mit csináljak? Talán a feleségemet akasszam föl?

— Azt se mondtam lelkem — veté ellen Csutora Gábor — hiszen bolond, aki mindjárt az akasztáson kezdi. Ott kezd inkább, hogy tanítsd meg amugy valamelyes móresre.

— Jaj galambom, Gábor bácsi — kiáltott föl Farkas egészen nekikeseredve — csak olyan gyerekjáték volna az! Könnyű annak, ki a feleségét már eltemette. Agyonverni, előbb agyon tudnám verni, mint a kerepelő szájával megküzdeni.

— Hát próbáltál-e már neki parancsolni?

— Fenygetni eleget fenygettem.

— A pusztá fenyegetéstől a makranczos ló sem indul. Kell annak ostor is közbe.

— A makranczos lovat megfékezem én is. De ne feledje bátyámuram, hogy asszonyról nagyon szó. Az asszony pedig kuttyább a lónál.

— Szóval no szégyenszemre bevallod, hogy semmi hogyan se birsz Katalinnal?

— Mi tőrés tagadás . . .

— No akkor öcsém nézz meg engem. Öreg ember vagyok, hanem azért tulteszek rajtad. Én csinálom a te feleségedből embert, akarom mondani jóra való hitvest.

— Ke—kend? — motyogta tovább ámulva Szele Farkas.

— Igenis én — szólt büszkén az öreg helyéről fölpattna, add a bundádat, meg a süvegédet öcsém.

— És minek az?

— Ide vele s ne kérdezd. A többi az én dolgom.

Farkas szó nélkül engedelmeskedett, ki köpesztette magát hosszú báránnyal ködmenéből s furcsa ábrázattal nézte, mint bujik abba Csutora Gábor. A süvegét is föltette s azzal azután megindult.

Szele Farkasnak teljességgel nem fért a fejébe, mit akar az ő Gábor bácsija. A kíváncsiság követte a korcsmából s az őj sötét leple alatt lábujhegyen utána kullogott a távozonak. Szerette volna tudni milészen már most?

És az lett, hogy csutora Gábor benyitott Szele Gábor lakásába; a következő perczben

meg már hallani lehetett a szép Katalin átható szavát. Gazembernek ide, lumpnak oda nevezte férjét, mert hát esze ágában se volt s a halványan pislogó éjjeli mécs egy sugárral sem árulta el, hogy a Szele Farkas köpönyegje kü-lönb embert rejt Szele Farkasnál. Még a hangjáról sem ismerte meg. A bor rendesen változtatni szokott a hangon; ki mentül többet iszik annál rozsdásabb az. Az a rozsdás hang pedig azt mondta:

— Asszony, fogd be a szádát!

Hanem hát persze az nem fogta. Inkább roppantul elcsudálkozott a férjura bátorságán s csak azután kezdett még el alaposan meszezni.

Szele Farkas valóságos lelki élvezettel hallgatta a zenebouát kívül az ablakon és sokért nem adja, ha Katalin Csutora bácsit agyon találná székálni; akár a bajuszába is belecsimbaszkodhatnék, legalább megemlegetné holta napjáig az öreg, a miért kereset nélkül rémségére megint asszonyba botlott.

Hanem hát semmi. Azaz egyszer csak megint rátámad Katalin vélt urára s arra tisztességes csattanás volt a felelet.

— Nesze, ha nem hallgatsz — hangzott Gábor bácsi szava utána.

No hiszen lett erre kiabálás, ordítás egyszerre. Az asszony sikoltott és sikoltozva káromkodott, hogy a künn ácsorgó férj ereiben csaknem megfagyott a vér. Az ördög meg a tüzes istennyila csak jámbor fohászok voltak a gyenehább terminusok mellett. Farkas

hollandiról, aki egyre fut célja után, de el nem éri soha.

Eszembe jut történelmünk 400 éve; s a mint átfutok rajta gondolatban, keresem, de sehol sem találok azt a nyugopontot, a mely felé oly hév vágygyl tört Magyarországot: a magyarság és a hatalom kölcsönös bizalmát, egyetértését.

És elképzelek a jövőben egy hatalmas, boldog országot, melynek polgárai és feje közös ünnepükön közös érzelemben találkoznak s egy akarattal kiáltják:

Addig élünk, míg magyar hazánkért élünk! Alom, csak álom — és még meddig lesz álom? R—r.

Haladunk, maradunk!

Meguntam a poézissal foglalkozni s mert valami ellenállhatatlan inger hajt, irnom kell; hát írok.

Mi, jó nagyváradiak, állhatatosságunkról soha sem voltunk híresek.

Egy-egy szárnyaló eszmét elkaptunk, ellestünk egy-egy gondolatot s mint a gyermek a játéktárggyal, játszottunk vele addig, míg meguntuk, aztán mert meguntuk, eldobtuk.

Nagyon természetes, hogy mivel a szárnyaló eszme azért nem halt meg másutt, hanem élt tovább, mint valami visszaemlékezés, megmaradt a mi lelkünkben is nyoma. És mikor a játéktárgy valamelyik darabjára rápillantunk, valami megnevezhetetlen fájdalom nyillalik agyunkba.

Sehol annyi eszme-remot nem találni, mint minálunk.

Kutattam okát ennek is és rájöttem arra, hogy az eszmék megvalósításához meg volna bennünk a jó szándék, hanem hiányzik a vagyon.

Uraim! — hölgyeim! — hol alakul és hol hal meg annyi egyesület, mint Nagyváradon?!

A mi unokáink eszmetörédek és tört egyesület-darabocskák romjain fognak járni és mint tudósaink teszik, a feltámaszthatlan etrusk edényművészet cserepeit, úgy fogják ők is muzeumba rakni a mult idő e maradványait.

Egykor, mikor még a jó öreg Rómer Flóris élt, b. e. Lipovniczky István püspök asztalbontása után oda szólított magához és

kérdősködik arról, hogy miféle egyesületek vannak Nagyváradon?

Ismertem a jó öreg ur nagy tudományát és rögtön elébe tartam, hogy volna itt régészeti egyesület is, hanem ott pihen hamvaiban a vármegye padlásán valahol.

No ha épen a padlásán nem volt is, hanem aludt csendesen, Gálbory Samu bátyánk a megmondhatója, hogy miért.

A jó öreg tudós nagyon elkomolyodott ezen. — Nagyságos uram! — vigasztaltam őt, — lehetne ám azt feltámasztani, hanem ilyen tudós és előkelő állású ember kell hozzá, mint Nagyságod!

— Hogyan? — kérde az öreg ur kíváncsian.

— Egyszerűen; sziveskedjék ellátogatni a főispán urhoz, van itt még egy tudós ember, ki az ilyenekkel szívesen foglalkozik, ifj. Bölöny Sándor, tessék ezt is bevoanni az érdekkörbe, mindjárt halad a munka.

— Ugy látszik, hogy ön ismeri a viszonyokat?

— Nagyságos uram, én mindig napszámosa voltam a közérdekből fejlődő közügynek, De soha előre nem állottam.

Ugy látszott, hogy a jó öreg tudós csak az utbaigazítás kellett, mert a muzeum életre kelt és ma már, habár nem nagyon látogatott is, mégis értékes nagy háza van.

Később, mikor egyszer-mászor meglátogatott, előhozakodtam avval az eszmével, hogy az összes közművelődési egyesületeket egy általános »Közművelődési Egyesület«-be kellene csoportosítani, mert így könnyebben lehetne fenntartani is és a tagok sem terhelhetnének olyan súlyosan, mint ahogy terhelve vannak. Hiszen egyik egyesület a másiknak áll utjában.

Ezt azonban a nagy tudós még korainak tartotta, én sem igen feszegettem tovább.

Hanem azután alakult itt egy Bihari Kárpátgyűlés is, amelynek tagja nem voltam és nem vagyok.

Ki tudja, ennek a romjai is hol pihennek már?

A Bihari Kárpátgyűlés első kirándulásán részt vettem; elmentem az Izbukhoz és a József főherceg barlangba. És ekkor láttam azt, hogy Biharmegye, Nagyvárad várának nagy hírű és dicső emlékü multja mellett még két csodásan szép jelenséggel is bír.

Bizony nekünk jelenség, mert soha többé nem gondolunk reá, ha egyszer volt valaki, aki megnézte.

Amikor a barlangról Vaskóhtra visszatértünk, azt mertem kockáztatni egyik egyesületi vezérférfi előtt, hogy nem volna-e csélszerű, ha a Bihari Kárpátgyűlés beolvadna az Országos Kárpátgyűlésbe, hogy Biharmegye természetadta kincseit nagy erejével és megizmosult munkálkodásával az ország-világ elébe tárja?

Azt a választ kaptam reá, hogy megélünk mi a magunk emberségéből is.

Nohát megélünk.

Azóta ki látogatta meg Magyarország egyik drága kincsét, a József főherceg barlangot? Ki építette ki a hozzá vezető utat? Nagy lármát csaptunk elsőben, aztán meglapultunk csendesen, nehogy valaki ránk fogja, hogy abdeziták vagyunk és az a barlang csak a feleletes szemlélő előtt ér valamit.

Az az egyesület pihen, ha meg nem halt.

Biharmegyének nincsenek turistái, egy van, Czárán Gyula, ki Bihar-Füred környékét kutatja át s ha ő is elöregszik, nincs aki tovább folytassa munkáját.

A Bihari Kárpátgyűléstől nem remélhetünk semmit többé.

Felvetem itt, a nagy közönség előtt, megteszem újból azt a kérdést:

— Nem látják-e még most sem idejét a biharmegyeiek annak, hogy az Országos Kárpát egyesület működését a mi természeti ritkaságainkra is kiterjessze?

Itt a tavasz. Közeledik a kirándulások ideje. És amott Szegyest határában, a Magura hegyoldalában várja vendégeit az a hatalmas szépségű, nagy arányú cseppkőbarlang, melynél szebbet, pompásabbat aligha láttak széles, nagy Magyarországon.

Hölgyeim! Uraim! — gondolkozzanak kissé erről az itt felvetett eszméről. Biharmegye megérdemli Nagyváradtól, hogy gonozza természetadta kincseit. Dús László.

A muzeum legújabb látóivalói.

Muzeumunk legérdekesebb és becsesebb újdonsága Rubens Péter Pál egy mythológiai képének Pállik Béla által festett másolata, melyet Tisza Lajos gróf hagyatékából városunk

szemtől meg volt róla győződve, ha ugyan eddig nem tette, de most már bizonyosan futásra veszi Csutora Gábor a dolgát. Hanem mégse.

— Fogd be a szádat, asszony — szólt higgadó komolysággal — ha idehaza vagyok, hát békét akarok a háznál.

— Adok neked békét — hangzott Katalin szava — te zsvány, te hóhérok falatja . . .

Nem tudta befejezni, mert megint csattant valami. Csutora Gábor úgy látszik sűrűn utalványozza a pofonokat. Senki se nézné ki azt a rengeteg bátorságot abból a gyámoltalannak látszó öregemborból . . . Kiváló mód fölhalálja magát a rendetcsináló férj szerepében.

És lett is rend. Az asszony nem káromkodott többet, csak sirásra gyujtott. Olyanokat zokogott mint mikor valami megtermett krokodilus rivásra fogja a dolgot. Szinte hajmeresztő volt hallgatni.

Pedig Csutora András azt sem akarta megszenvadni. Odaszólt Katalinnak:

— Csönd legyen, asszony, azt megmondom, most még visszamegyek a korcsmába s talán félórára megkerülök; de ha akkor bögsz s zavarni mered vele éjszakai nyugodalmamat, akkor harmadszor is nyakon töröllek. Ezentul pedig és ezt jól jegyezd meg magadnak, az a három pofon nap-nap után ki fog neked járni, ha az első szavamra nem lézen békesség a háznál. Isten áldjon meg egyebekben, édes lelkem.

Nyíllott az ajtó s még mielőtt Szele Farkas magához térhetett volna, Csutora Gábor

már beléje botlott. Hogy megismerte, kéznél fogta s azt sugta fülébe:

— Gyere vissza a korcsmába. Ne félj; nem kapsz ki már ma este a feleségedtől, bár éjfél vessen is haza.

És az öregnek igazsága volt. Ez volt az első eset, hogy Szele Farkas igazán kirugott a hámból s lám az asszonynak csak dorgáló szava se volt hozzá, mikor az áldomásról végre hazakerült. Arra már a sirást is abbahagyta s úgy látszik szunnyadt, vagy aludt mélyen.

Farkas szép csöndesen odalopódzott az ágyához. Nem tudta, mi lelte, mintha valami azt sugta volna neki, hogy ő nagyot, de magot vétett a felesége ellen. Hirtelen lehajlott és engesztelő csókot csupantott szegény Katalin ajkaira. Mikor azonban fejét megakarta emelni, azt vette észre, hogy két kar fonódik nyaka köré, göresösen szorítja magához s egy könnyörgő hang azt sugja:

— Bocsás meg, Farkas, ha vétettem elened. Szegény asszony, még ő kér bocsánatot. Aztán hogyne bocsátana meg neki Farkas. Újból megcsókolja s abból a csókból két egymásért dobogó szívnek egyetértése, boldogsága fakadt.

Szele Farkas pedig megszűnt Homokkerten a legvitézesebb ember lenni. Nem verekedett többé a korcsmában, otthon meg nem is volt alkalma többé verekedni. A bakter mondása szerint Szeleséknél csöndes békeséggel vannak már naphosszat és egész éjszaka.

A kereszténység befolyása a jellem fejlődésére.

Írta: Tar Klementin.

A jellem összes belső és külső életünknek meghatározott elvek szerint való tevékenysége. Biztos vezérfonal, mely mindig megjelöli nekünk a helyes irányt az élet szövevényes utain; erős szikla, mely megvéd az ingatagság szomorú következményei ellen. A jellem minőségét, becsét mindig azon vezérelvek határozzák meg, melyek alapját képezik s cselekvéseinket irányítják. Ezen vezérelvek lehetnek nemcsak magasztosak, s ekkor a rajta felépült jellem is: fenkölt, nemes és magasztos. Lehetnek azonban tévesek, nemtelenek s a jellem is megfelelőleg téves és nemtelen. Nyissuk fel a történelem lapjait; vessünk egy pillantást a kerlátlan császárság korára. Ezen kor rémeit szintén vezérelvek irányították cselekvéseinkben; csak hogy ezen vezérelvek: az önzés, kapzsiság és érzékiesség voltak. Ezen elveknek megfelelő jellem szomorú képét tárja fel az emberi nem hanyatlásának és süllyedésének. A romlásnak ugyszólván legnagyobb fokán vett magára testet az Ige, jött el az Üdvözítő, hogy megtanítson bennünket azon helyes vezérelvekre, melyek az élet ezerféle küzdelmeiben, megpróbáltatásaiban a helyes utra irányítják cselekvéseinket.

A keresztény vallás alapja a szeretet; mintegy ellentétben az önzéssel az engesztelhetetlen

képviselője Tisza Kálmán ő nagy méltósága ajándékozott a muzeumnak. A kép egyelőre a nagy teremben van fölállítva s kétségkívül a muzeum egyik legértékesebb olajfestménye. A kép tárgya: *Boreas elrabolja Oreithyát*. Az eredeti a bécsi képzőművészeti akadémiában látható s néhány változata az európai nagy képtárakban. A képet a híres műtörténetirő Lützow Károly így írja le: »Boreas, egy szárnyas öreg férfi megragadta Oreithyát s szárnyal vele a légen át. Szürke haja felborzolódtott; a nympa szőke hullámos haja gazdagon omlik alá, fehér alsóruhája s vörös felső ruhája lecsuszta: zöld palást fűdi a nőrabló széles csipőit.

Hópelyhek lebegnek alattuk, egy kis génius utánuk néz alulról, jobb kezét csudálkozva emelve föl baljában hólabdát tartva. Más két génius a jobb sarokban hógolyóval dobálózik. Boreas (az északi szél) a görög istenségek egyike volt; a monda szerint elrabolta Erechtheus királynak leányát Oreithyát, s azt a rypet sziklabarlangba vitte, s nejevé tette. E történet már a görög művészetet is foglalkoztatta, de főleg a renaissance mestereit. Boreas Rubens hatalmas, erőteljes, bozontos aggnak festi, sőt a nympa is erőteljes németalföldi asszonyok közül való, kiknek megjelenése oly jellemzővé teszi Rubensnek mozgalmas, drámai erővel telt képeit. Hogy Pállik Béla tökéletes másolatot nyújtott, azt hiszem azt nem szükséges hangsúlyoznom; az ő neve, s az elhunyt Maecenas neve, aki nagy műértő hírében állott, s ezt Szeged újjalakításánál is fényesen igazolta, elég garancia.

A kép nagysága, hatalmas arany-kerete nélkül 157×137 cm. s így az alakok is csaknem teljes életnagyságúak. Az egylet, a muzeum, a város közönsége kétségkívül nagy közszöppettel tartozik érte vármegyénk e köztisztelőben álló nagytekintélyű családjának.

A muzeum második ujdonsága egy *freskótöredék* a melyet a váradi ősz székesegyház helyén találtak s mely valószínűleg Szent Ágostont ábrázolja. Bunyitay Vincze hatalmas munkájában (A váradi püspökség története) leírta s képen is ismertette e képet; különben a millenniumi kiállításon is szerepelt a »váradi dolgok« között (XIV—XV. század.)

Harmadik ujdonsága a muzeumnak az *oklevélgyűjtemény*, amely két teremben, négy tárlóban van kiállítva. Pergamenre írt, néha

viasz-pecsétes, miniature festéssel díszített oklevelek ezek, a XIII. századtól kezdve, IV. Béla, V. István, Róbert Károly, Nagy Lajos, II. Ulászló, II. Lajos, II. Rudolf, II. és III. Ferdinánd, I. Leopold, Mária Terézia, II. Rákóczy György, II. Rákóczy Ferenc királyaink, illetve fejedelemünk eredeti oklevelein kívül nádoraink, kaptalaink számos oklevelét tartalmazza, mely gyűjteménynek azonban természetesen csak legnevezetesebb darabjait lehetett kiállítani. A pompás miniature festmények a laikus figyelmét is lekötik, s mintegy föltűntetik a *magyarországi oklevélírás fejlődését* 1261-től kezdve napjainkig. A történelmet tanuló ifjuságra nézve természetesen sok tanulságot tartalmaznak.

Dr. N. Gy.

Feltámadási körmenetek.

Szakadatlan ünnepségek volt tanuja tegnap városunk.

A város különböző pontjain levő 8 templomból jött ki ünnepélyes körmenet, mindannyia a selyem baldachint vette körül, a mely alatt a templom környéke lekipásztora az oltári szentséget vitte és mutatta fel az áhitatos hívők százainak, ezreinek. A különböző helyeken tartott körmenetek a következő sorrendben folytak le.

Legelsőnek a *prémontreiek* templomában délután 3 órakor ünnepelték az Üdvözítő feltámadását. Itt szokás szerint csak a templomban vitte körül az oltári szentséget az igazgató, K o t u n o v i c s Sándor. A templomot zsufolásig megtöltötték a hívők.

Az *irgalmassrendűeknél* délután 4 órakor volt feltámadási körmenet, a mely körmenet a rendház udvarára ment s onnan visszatért a templomba; itt is nagyon sokan voltak.

A *kapuczinusoknál*, s szintugy *Várad-Velenczén* is esti 6 órakor történt meg az ünnepélyes körmenet, nagyszámu hívők jelenlétében.

Mindannyinál impozánsabb és fényesebb volt azonban a székesegyházban tartott feltámadási körmenet.

A körmenetet ünnepélyes isteni-tisztelet előzte meg, melyet dr. B e l o p o t o c z k y Kálmán tábori püspök pontifikált teljes segédlettel. Gyönyörű képet nyújtott a hatalmas

székesegyház ragyogóan kivilágított fő- és mellék-hajója.

A székeskáptalan tagjai cappamajorban (fehér hermelin köpeny.) A templom zsufolásig megtelt, de az óriási templomtér is, ahol ember ember hátán szorongott.

S míg a templomban az összes egyházi és világi méltóságok és notabilitások emelték a népes gyülekezet fényét, addig kinnt, az udvaron a 39-es gyalogezred 2-ik zászlóaljja, fél-négyszögben fellálítva, impozáns képet nyújtott. Az összes törzsés főtiszteket ott láttuk Latscher tábornokkal élükön. A diszszázlóját tulajdon parancsnoka Csák Ferencz alezredes vezette, a ki gyönyörű sorlüzeket adatott le.

Valamivel 6 óra után feltűnt az első zászló a templom kapujában, csakhamar követte ezt a többi. S lassan-lassan kibontakozott a hatalmas menet, s annak legvégén a fehér selyem baldachin, a mely körül 8—8 szuronyos katona lépkedett. A baldachint vitték: Andriska Károly, Czigelt József, Karger Sándor, Nozáky Rudolf, Rozslay Géza, Sável János, Stark Gyula, Szilárdy Ernő.

Az ünnepélyes menet körül ment a tágas udvaron és a katonák az egész menet alatt »Imához« áliásban állottak. A baldachin előtt és után egy-egy század lépkedett.

Az Orsolya-zárdában fél 7 órakor volt ünnepélyes istentisztelet.

Nagyon szép volt a Szent László templomban és a templom körül tartott feltámadási körmenet, a mely körmenet esti 7 órakor történt. A szorongásig megtelt templomban dr. V u e s k i c s Gyula plébános czelebrálta az istentiszteletet szintén teljes segédlettel. Azután körülvitte ünnepélyes körmenetben, száz és száz hívő kíséretében az oltári szentséget a templom körül. Az igaz, hogy itt sem diszszázad, sem diszszakasz nem emelte a külső fényt, de annál szebb, bensőbb és megindítóbb volt a maga egyszerűségében az újváros hívei által áhitatosan megünnepelt feltámadási emlékünnap.

Sorrendben a legutolsó, de szépségében tán legelső volt a Várad-Olasz plébánia templomból esti fél 8 órakor kiindult feltámadási körmenet.

A Fő-utcán, a Széchenyi-tér környékén minden ablak ki volt világitva, de ki volt vilá-

gyűlölettel, melylyel az emberiség ama korban egymás irányában viseltetett. Lábbal tiporva a legszentebb vétségi kötelékek; fiu az édesanya, testvér és jóbarát ellen emeli gyilkos kezét. Az apa zsarnoka övéinek; az uralkodó hóhéra alattvalóinak. Az ember megfosztva legszentebb jogaitól, odadobva felebbvalói önkényének. A zsarnokság, önkény, tobzódás elérte legmagasabb fokát. Ekkor előáll a várva-várt Megváltó, ki a szeretet parancsával békét, megnyugvást hozott a nyughatatlan emberi szívébe. A felebaráti szeretet kisebbitette az emberek szívében az önzést, kitepte a zsarnokságot, s megkönnyítette az egymásért küzdők gondjait, fáradozásait.

A szeretet és véle karöltve járó önmegtagadás lett vezérelve a keresztény ember cselekedeteinek. Az emberi szív teljesen átalakult. Benne eddig csak harag, gyűlölet, bosszu, önzés, zsarnokság ütött tanyát, melyek megbéníták az akaraterőt, feldulták a szív nyugalmát s aláásták az erkölcsiséget. Jézus saját példájával nemesíti az emberi szívet, megismerteti a megbocsátás, könyörület nemes érzelmeit; a szeretetet kiterjeszti még ellenségeinkre is fontos példájával midőn a legnagyobb fájdalmak, legkeserűbb megaláztatásokor így sóhajt fel: »Atyám bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekesznek«. Milyen páratlan küzdelem ez, a gyöngye embernek önmaga ellenében!

A szív nemesítése átalakítja a társadalmat. A gyöngéden, nemesen érző lelkek szív

örömmel küzdenek egymásért, türelemmel nézik el egymás gyöngeségeit s szeretettel simítják a különféle összeütközések következtében egyenlenségeket. A mint az egyén örömmel küzd övéért, egy a honpolgár sem habozik, midőn a körülmények áldozatokat kívánnak hazája érdekében. A szeretet önfeláldozás által vezérelt jellem biztosan halad pályáján, nem rettentik, nem tántorítják el a felmerült akadályok, a szeretet új erőt és vigaszt nyújt neki a további küzdelemben.

Szembeszállás az elénk tornyosuló akadályokkal, lankadatlan küzdelem edzi meg az akarat erőt s adja meg a jellemnek legigazibb sajátságát: a rendíthetetlen kitartást. Az ilyen jellem vaskezekkel vezeti cselekvéseinket, nem ismer tétovát, nem ismer habozást; előtte az eszme, előtte a cél, melynek eléréseért boldogságát, nyugalmát, jólétét, sőt életét is készséggel feláldozza. A keresztény vallás meg alapítója Jézus Krisztus sem habozott, hanem türt és szenvedet gonyt, üldöztetést, meggyalázást s a keresztelést sem rettentette vissza, hogy kitűzött célját, a megváltás dicső munkáját befejezhesse. Jézus példája termékeny talajra talált, hitőkért számtalanok küzdöttek lankadatlan kitartással, szembeszállva üldöztetéssel, sőt számosan nyerték el a martírok koronáját is.

Multak az idők, változtak az emberek, változtak a viszonyok, az eszme azonban él s

még mai vannak bajnokai, kik nem tekintve csábítgatást, kísértést tántoríthatatlanul küzdenek kitűzött céljaikért.

Az ingatag jellemű ember olyan, mint a nádszál, hol ide, hol oda hajlik s a legkisebb vihar is kitepi tövestül. A szilárd jellemű ember, mint az edzett tölgy, melynek ágait, koronáját a mostoha időjárás megtépheti, de a törzs áll rendíthetetlenül, hajlíthatatlanul. A legellentétebb összeütközések csak úgy lesznek elviselhetőkké; csak úgy küzdhetünk meg azokkal, ha nem tétovázunk, hanem bátran és szilárdan szembeszállunk a fel-felmerülő akadályokkal. Kinek pályáján nem adnák magukat elő oly gátak, melyeket a nélkül el nem kerülhet, hogy magára ne vonja az önvád súlyos szemrehányását s a közvélemény kemény kíméletet nem ismerő lesújtó ítéletét? És az ilyen seb sokkal égetőbb, fájdalmasabb, mint a milyen nehéz a megróbáltatás, mely fölünk az akadályokkal való egyenes szembeszállást kívánja.

A kereszténység befolyásának köszönhető a jellem tisztasága és feddhetetlensége is. A emberiség hiénái lábbal tapodtak mindent, ami szent és magasatos. Nem ismerték az erény tiszta fogalmát: a bűn, a fertelem szabadon ülte diadalát; nem szólalt meg az emberek lelkében az, a mit ma lelkiismeretnek nevezünk. A kereszténység megalapítója megteremté a a becsületes közlelkiismeretet. Megismerteté az

gitva a kir. ügyészség hatalmas épülete is és alig van annál megindítóbb valami, mint mikor a zsolozsmákat éneklő impozáns menet az ügyészségi épület hatalmas kapuja elé ér, mely mögött annyi botlott és megtévedt lélek sínyli a földi igazságszolgáltatás sujtó kezét. És a kaput kitarják; a kapu alatt fegyverben álló 44 börtönőr térdre ereszkedik, s az olaszii katolikus hívek lelkipásztora felemelve a kezében tartott oltári szentséget, megáldja a társadalomból kitzasztott szerencsétleneket, a szürke darócza bujtatott, szomorú rabokat.

Aztán a körmenet ismét megindul és ünnepeles, lassu menetben tova halad, folytonos harangzugas, folytonos zsolozsma éneklés és fényesen kivilágított ablakok alatt, vissza az Isten házába.

Április 11. Nagyváradon.

— Te Deum és a diszgyűlések. —

Az 1848-iki törvények szentesítésének évfordulóját mint nemzeti ünnepet törvénybe iktatták; hivatalosan megünnepeli holnap az ötvenes forduló alkalmából a fontos mozzanat emlékét az egész ország.

A fővárosban király ő Felsége is részese lesz az ünnepnek, s fogadja a nemzet s külön a főváros hódolatát.

Nagyváradon is ünnepi aktusokkal ülik meg a nemzeti ünneppé avatott napot holnap, husvét hétfőjén.

A polgárság fellebogozza a házakat, hogy külsőleg is kifejezze örömet.

A 1. sz. székesegyházban délelőtt 9 órakor ünnepélyes Te Deum és szent mise lesz, melyre Biharvármegye és Nagyvárad város törvényhatóságának tagjai, a különböző hivatalok külön hívtak meg.

A Te Deumot és szent misét eredetileg dr. Schlauch Lőrincz bíbornok-püspök végezte volna, azonban közbejött betegsége gátolja ő Eminenciáját abban, hogy a fővárosból lejöve, a hálaadó istentiszteleten pontifikáljon. Helyette Belopotoczky Kálmán tábori püspök fogja a Te Deumot és a szent misét végezni.

A megye diszgyűlése.

A hálaadó isteni tisztelet után fél 11 órakor Biharvármegye székházának nagytermében a megye törvényhatósága diszgyűlést tart, a melyre Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága is hivatalos.

A megye diszgyűlésének lefolyása a következő lesz:

Elnöki megnyitó: tartja a főispán.

Hegyesi Márton méltatja az 1848. törvényalkotásokat s indítványozza, hogy azok emléke jegyzőkönyvben örökítségük meg s örömet fejezze ki a megye közönsége azok felett.

Papp János főjegyző indokolása mellett előterjeszti az általa készített hódoló feliratot ő Felségéhez.

Végül a főispán hosszabb beszéddel zárja be a diszgyűlést.

Diszgyűlés a városnál.

A megyei székházból a közönség a városház termébe vonul Nagyvárad város diszgyűlésére. A megyei törvényhatóság tagjait, valamint a város diszpolgárait és orsz. képviselőjét a polgárnagy meghívta a diszgyűlésre.

Az ünnepség lefolyása a következőképpen van megállapítva:

Megnyitó, tartja a főispán.

Hlalky Endre méltatja a nemzeti ünnep s a 48-as törvények jelentőségét s indítványozza, miszerint a város törvényhatósága a miniszterelnök útján fejezze ki feliratban hódolatát ő Felsége előtt.

Rácz Mihály főjegyző felolvassa az általa szervezett hódoló feliratot s indítványozza, hogy az jegyzőkönyvben megörökítségük.

A diszgyűléseken a törvényhatósági bizottság tagjainak egy része diszmagyarban jelenik meg.

A megye hajduk azon diszöltözeten lesznek felállítva a megyei székháznál, amelyben mint csatlósok résztvettek a millenniumi diszfelvonulásban.

A szegények megvendégelése.

Dr. Bulgyovszky József polgármester az ünnep alkalmából akként intézkedett, hogy a költséges lakoma és a kivilágítás helyét örömet, ünnepnapot szerez azoknak a szegényeknek, akiknek oly kevés alkalom van az öröme. Meleg hangu felhívásban kérte fel a város polgárait, hogy a lakoma és világítás megváltására 1—2 koronát adakozzanak s ebből a város szegényeit megvendégelik.

Felkérjük mi is városunk polgárságát, hogy a csekély 1—2 korona áldozatot minél tömegesebben tegyék le a nemes eszme kivitelének elősegítésére.

A város szegényeit a város majorban hétfőn délben fogják megvendégelni: Hust, kenyéret és bort osztanak ki köztük.

Ez lesz az ünnep méltó befejezése.

Előfizetési felhívás!

Az új negyedév küszöbén bizalommal lépünk olvasóink elé s kérjük, támogassák tovább is munkánkat, törekvésünket.

Programmra, hangzatos ígéretekre nincs szükség. Lapunk iránya ismeretes mindenki előtt. Isten, király, haza a mi jelszavunk. A hazafias és keresztény elvek védelme a célunk. Pártoktól, klikkektől függetlenek vagyunk.

A szocializmus rohamos terjedése arra int bennünket, hogy a társadalmi bajok tanulmányozására nagy gondot fordítsunk. Eddig is éber figyelemmel kísértük nemcsak ezt a mozgalmat, hanem az ipar és közgazdasági életnek minden nyilvánulását, lesz gondunk reá a jövőben is. A főváros és a vidék első rendű írói tollából származnak széles körben feltűnést keltett cikkeink.

Lapunk életvitelére mindent elkövetünk. Távirati rovatunk, országgyűlés, tudósításunk bármely vidéki lappal kiállja a versenyt.

Tárcaink előkelő színvonalon állanak, érdekesen, elevenen vannak írva, de a jó ízlést sohasem sértik. Közkeveltségű tárcaírónk gárdája napról napra növekedik.

Előfizetőinknek mindjobban gyarapodó tábora, lapunk befolyásának növekedése, jele annak, hogy a közönség felkarolja és támogatja azt az irányt, melyet nem magánérdek, hanem a közérdek vezet.

A »Tiszántul« az országnak egyik legolcsóbb napilapja. Előfizetési áraink a következők:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre 8 frt — kr.
Negyed évre 2 frt — kr.

Helyben házhoz hordva:

Egész évre 10 frt — kr.
Negyed évre 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 12 frt — kr.
Negyed évre 3 frt — kr.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Április 11. Az 50 éves évforduló ünnepe s rendkívüli városi közgyűlés.
Április 11. Biharvármegye diszgyűlése d. e. fél 11 órakor.
Április 11. Nagyvárad város diszgyűlése d. e. fél 11 órakor.
Április 11. A 48-as Népkör közgyűlése d. e. 11 órakor.
Április 24. A Biharvármegyei Casinó közgyűlése d. u. 4 órakor.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* **Resurrexit!** A legcsodálatosabb és legfölségesebb myszterium emlékünnepe üli a keresztény katolikus világ. A megfeszített Istenember, a keresztfán kinhalált halt Üdvözítő dicsőséges feltámadását ünnepli az egyház. Nincs szebb, nincs magasztosabb, nincs örvedetesebb ünnepe ennél semmiféle vallásfelekezetnek. Méltán tartjuk és üljük meg ezt a két napot úgy, mint legnagyobb ünnepünket. Mert mikor megkondul minden harang, mikor ünneplőbe öltözött ájtatos hívők töltenek meg zsufolásig minden templomot és mikor minden szív örömtől dobban, minden ajak benső imát rebeg, akkor hódol, meghajlik és leborul annyi millió

erényt, félreismerhetetlen különbséget tett a nemes és nemtelen, jó és rossz között. A ember akaraterejét oly magaslatra emelte fel, a hol megítélheti cselekvéseinek indító okait és következményeit. Innen van, hogy ma a közvélemény elítéli azt, ki a keresztény morál ellen vét. Hiszen bűn ma is van, nemtelen jellemekekkel ma is találkozunk: de legalább kerül a fényt, kerül a világosságot, s alattomban, a nyilvánosság elől futva, menekülve üzik nemtelen műveiket! — A tiszta, nemes jellem Isteni alkotás; oly példa, oly eszménykép teremthet meg csupán, mely a legtisztább öntudat nyugalmával ellenségeinek is szemébe merte mondani: »Ki fedd meg engem bűnről közöltelek?« — A példa vonzott; számos követője akadt, s ezek az erényes élet s tiszta jellem magasztosságában tündököltek, voltak és vannak mai nap is, a XIX. század végén, kik sikra szállnak s kitarással harcolnak a tiszta, fedhetlen életelv védelmezésében. — Boldog a társadalom, mely nagy számmal mutatgat fel ilyeu jellemeket! Boldog a család, melynek tagjai a tiszta erkölcsök képviselői. Boldogok az egyesek, akik nyugodt öntudattal, felemelt fővel haladnak pályájukon.

Az egyenes határozott jellemet Jézus példája teremti meg. Szavával: »Senki két úrnak nem szolgálhat; mert vagy egyiket gyűlölni fogja és a másikat szeretni; vagy egyiket elűri és a másikat megveti.« mekkora változást

idézett elő ama korban midőn az érdekek fordulata szerint fordult az elvhűség. Milyen ítélet azok felett, kik oly könnyen szegődnek, hol egyik, hol másik érdekéhez, a szerint, melyik felel meg jobban egyévi nagyravágásuknak, s önző céljaik sikereinek. Bármennyire eltér a jelenkor az egyenes jellem eszményképétől, bármennyire változik az elvhűség a személyes érdek, a hiú nagyravágás elvei szerint, mégis az egyenes jellem ma is kivívja a közvélemény megérdemeit nagybecsülését és elismerését.

Szeretet, önfeláldozás, állhatatosság fedhetetlenség és egyenesség azon vezérelvek, melyek megalkotják a kereszténység által fejlesztett és átalakított jellem tiszta fogalmát. Az ilyen jellem az eszménykép s ez nyújt biztosítékot az emberi gyarlóság, gyengeség ellenében. Sokféle gyengeség, megszámlálhatatlan gyarlóság osztályosai vagyunk mindnyájan! A test folytonosan küzd a lélekkel s a kérdés hová fog előltni a küzdelem, a jellem erejétől van függővé téve. Azért a rendíthetetlen erkölcsi erő már nem velünk született emberi erő; egy felsőbb lénytől származik, melyet a halhatatlan lélekkel öntött belénk. Az idők folyamán az erkölcsi erő vesztett erejéből, elsunnyadt az emberi lélekben. Megváltóra volt szükség. És ez a megváltó világosságot teremtve a sötétségben, megtanította azon vezérelvekre melyeket követve megközelíthetjük a keresztény jellem eszményképét.

keresztény a minden bűnöst megváltott Jézus-Krisztus előtt. Tulszárnyalja a mi gyarló elménket az a főszege, isteni csoda, a melyet közel kétezer esztendeje látott a szent-föld; szemünket szinte elvakítja ez a roppant fényesség, a mely a megdicsőült, halottaiból föltámadt Megváltót környezi és környezte, de mindannyiunk megjobbítóját, mesterét és meg-nemesítőjét imádjuk benne, boldog hittel, zavartalan benső örömmel. A megváltás dicső művét befejező ezen fényes momentum boldog emlékére gyuljon szíveinkben hála, imádat és nagy, nagy öröm. Ember volt, mert meghalt; isten volt, mert föltámadt, istenember volt, mert minket, gyarló bűnösöket váltott meg az örök életnek, a menyországnak. — Resurrexit!

Ma, husvét vasárnapján d. e. 9 órakor a székesegyházban *Belopotocsky* Kálmán tábori püspök ünnepélyes szent-miséjét celebrál s az *Evangeliumkor Palotay* László kanonok szent beszédét tart. A mise alatt az ének- és zenekar a következő zeneműveket adják elő: *Brosig*: Ecce Sacerdos *Zeller* Missa in D. *Pembaur*: Regina coeli. *Chorubini*: O salutaris. Husvét hétfőjén az 1848-as törvények szentesítésének emlékűnnepére a Te Denmot és szent misét szintén *Belopotocsky* Kálmán tábori püspök tartja. — Az olasz plébánia templomban husvét vasárnapján nem lesz szent beszéd, hanem reggel 7 órakor, 9 órakor és fél 12 órakor szent misék tartatnak. Ünnepe másodnapján 9 órakor *Kópis* József segéd lelkész prédikál. — A Szent László templomban ünnepe első napján a 9 órai szent mise előtt *Pálffy* Béla káplán szent beszédet mond. Ünnepe másodnapján dr. *Fucskics* Gyula plébános mond szent beszédet. — A váradi-velencei plébánia templomban ünnepe első napján *Gabriely* Lajos plébános tart ünnepi hitszónoklatot.

* **Nagyhét a románoknál.** Görög kath. és görög keleti polgártársainknak ma vasárnap kezdődik a Nagy hét. Ma Virágvasárnapját tartják s szerdától kezdve a Golgotha tragédiájának lesz szentelve a hét. A nagyheti és Husvét szertartásokat Pável Mihály püspök és a káptalan tagjai és a központi papság fogják végezni.

* **Ünnepi számunk.** Mikor az egész keresztény világ ünnepet ül, mikor két egymásután következő napot jelöl piros betűvel a naptár, akkor mi is jelezni akarjuk e nagy ünnepet, azzal, hogy szokatlanul nagy terjedelmű lapot adunk kedves olvasóink kezébe, ünnepi számul, változatos tartalommal. Így óhajtottunk beköszönteni kedves ismerőseinkhez akkor, midőn a kölcsönös kedveskedés ezerféle formájában adja tudtul kiki övéinek az irántuk táplált és érzett rokonszenvét, ragaszkodását és szeretetét. Nem arra hivatkozunk, hogy 24 oldalas a husvét újságunk, nem is arra, hogy minden munkatársunk azon buzgólkodott, hogy java dolgait adja olvasmányul publikumunknak, hanem csupán annyit akarunk megjegyezni, hogy egyetlen óhajlásunk a sikeres munka és az érdemleges eredmény volt. Hogy aztán beteljesült-e, vagy sem, azt kedves olvasóink ítéletére bizzuk. Részletesen megemlékezve a szépirodalmi mellékletünkről, úgy véljük, ha kisebb is, mint a menyinyinek terveztük, talán változatosság dolgában elegendő nagy. *Radványi* Aladár »Dunaparton« című kedves költeménye a beköszöntő. — Kitűnő az a markáns, rövid rajz, a mely *Alexandrona* munkatársunk jeles tollára vall és kiváló modorban írja le »Sapieha herceg husvét mulatsága« cím alatt egy szegény öreg lengyel nemes tragédiáját. Az utána következő »Domenico Ghirlandajo és Amerigo Vespucci« című cikkről nincs mit mondanunk. Sokkal is jobban ismerik már kedves olvasóink *Némethy* Gyula dr. kitűnő tollát, műizlését és tudását, semmint azt bővebben ajánlgatnunk, vagy tán dicsérnünk is kellene. Csak annyit,

hogy kiváló tehetségéhez méltó dolga ez is. *Mendelényi* Béla mondja el azután »A piros tojás« című történetében »piros tojással egybekötését egyetlen szerelmi históriájának.« Gondolhatják, minő megindító história lehet ez is. Isten őrizz, hogy dicsérjük (hisz így sem győzők őt előlegekkel). — *Papp* Jánosnak, ennek a tehetséges fiatal poétának vorse következő sorrendben »Nem tudom miért« a címe és közvetlen, benső és őszinte kis dolog! A mily rövid, olyan sikerült. — *Katona* história a következő karczolat, a mely »A kaszárnyát, mint olyant« mutatja be mulatságosan szomorú és szomoruan mulatságos formájában. *Katona* ember írta, de hát hiába, csak »suba« biz ő kegyelme még. A műszókon akad fel legjobban, pedig hát ez a legkevesebb humoru a laktanyában. Egyébként ügyes dolog, mert valóság valamennyi epizód. Nem áruljuk el a fiatait, már aki írta. — *Micskei* István cikke, »A kisbirtok és hivatása« címmel, mélyreható gazdasági, s még inkább szociális tanulmány. Belenyugszunk állításaiba és nyugodtan várjuk a közel jövőben kitörendő »tonnák csatá«-ját, ami bizony súlyos ütközet lesz. Ezzel beszámoltunk a husvét szépirodalmi mellékletünkről. Szívünkben óhajtuk, vajha oly örömet okoztunk volna vele kedves olvasóinknak, aminő buzgalommal összeállítottuk azt. Hiszen ezen kívül mit is kívánhatnánk egyebet, mint valamennyi olvasóinknak boldog ünnepeket.

* **Tanító áthelyezés és kinevezés.** A vallás és közoktatásügyi miniszter *Kiss* László fekete-tóti állami elemi iskola tanítót a magyar-kakuci állami elemi népiskolához jelen minőségben áthelyezte s az ekként megüresedett fekete-tóti állami elemi népiskolához *Kósa* Olivér okleveles tanítót nevezte ki.

* **Vezeklő főherceg.** A bécsi *Vaterland*-ot fölhatalmazták annak kijelentésére, hogy *Fülöp* közbüri herceg a husvét ájtatosságok alkalmából megbékült az egyházzal és penitencziát tartott. — Ez a hír valószínűleg összefüggésben van azzal a párbajjal, melyet a herceg *Mattasich-Keglevich* főhadnaggyal vívott.

* **Jogász felolvasó estély.** Az »alma mater« polgárai néhány hét óta lázasán készülődnek egy felolvasó estélyre. Az akadémiai olvasókör ugyanis két héttel ezelőtt elhatározta, hogy felolvasó estélyt rendez április hóban s most a polgárság lázasan készül az ünnepélyre, melyet igen változatos programmal fognak megtartani. A műsor már nagyjában össze van állítva, csak még az egyes számok nincsenek elrendezve. A felolvasó estély középpontját egy melodráma fogja képezni, amelyet két előkelő és ismert leány fog előadni, akik a »Szép Ilonka« cz. költeményt fogják előadni. Bizonyára ez lesz a legsikerültebb része a programnak. A műsor többi száma is méltó lesz ehhez. *Örley* Dénes az olvasókör elnöke fogja megnyitni az ünnepélyt. Lesz egy humoros felolvasás, egy szavalt, amelyet *Fráter* Pál fog tartani, ezenkívül *Bárdos* Ödön hegedül s *Medvigy* Gábor a saját költeményei közül fog felolvasni néhányat. Az ünnepély e hó 23-ikára van tervezve s mivel az érdeklődés már is igen nagy s így az akadémiai terem kicsiny lesz, valószínűleg a gymnasium dísztermeit fogják elkérni erre ez alkalomra.

* **Az ügyvédi kamara köréből.** A nagyváradi ügyvédi kamara dr. *Wavrek* Kálmán ügyvédet a kamara névjegyzékébe, Nagyvárad székhellyel fölvetették.

* **Az április 11-én rendezendő faklyásmenet tárgyában** ma délelőtt tartották meg a

rendező bizottság nagygyűlését. Az ülésen *Radóczy* a János kir. tanácsos elnököt, aki szép szavakkal üdvözölte a nagy számban megjelent tagokat és fölkererte őket, hogy legjobb tehetségük szerint mozdítsák elő az ünnep sikerét. Ezután *Amtmann* Géza tanácsjegyző fölolvasta a véglegesen megállapított sorrendet és fölállási terveket. Ezeket kinyomatják és holnap reggel megküldik a rendezőknek és a résztvevő egyesületeknek.

* **Tanár változás.** A helybeli főgymnazium tanári karában több tanárnak a betegsége folytán változás állott be, amennyiben a jászóvári prelátnak *Hoffmann* József premontrei kanonokot, aki eddig Kassán volt, most Váradra helyezte át.

* **Zarándoklat Lourdes-ba.** 16 napra tervezett nagy zarándok útról van szó, a melyre felhívjuk kedves olvasóink figyelmét. A zarándok utat *Dömötör* Gedeon budapesti plébános tervezi s ő lesz a kalauz is. A tervbe vett utazás célja a világhírű francia kegyhely: *Lourdes*. *Maka* az utirány egyike a legszebbeknek és a következő: Bpest—Bécs—Linz—Salzburg—Innsbruck—Wiltien-kegyhely; Landeck—Buchs—Zürich—Einsiedeln-kegyhely; Olten—Genf—Macon—(Paray le Monial-kegyhely) Lyon—Cette—Toulouse—*Lourdes*. *Vissza*: Marseille—Genf—Zürich—Landeck—Bécs—Budapest. Indulás folyó évi július 8-án, megérkezés ugyane hó 24-én. Résztvételi árak: III. osztály 105 frt, II. osztály 185 frt, I. osztály 245 forint 9 napi teljes ellátással. Részletes felvilágosítás a fenti plébánosnál (Budapest, II. Bombatór 10.) kapható program nyujt.

* **Szegény gyermekek felruházása.** Dr. *Bulyovszky* József polgármesterré választása után a »Régi Népkör« tagjai az új polgármester tiszteletére díszlakomát akartak rendezni, s e célra mintegy 60 frtot csakhamar aláírtak. A polgármester azonban kijelentette, hogy sokkal szivesebben venné, ha a lakomára számtalan összeget jótékony célra, pl. a Réten felállítandó népkönyha javára fordítják. Ez azonban elmaradt, részint az összeg csekélységénél fogva részint azért, mert egy áldott lelkű főpap: dr. *Nogáll* János saját költségén már tart fenn egy teljesen ingyenes népkönyhát a Réten. A Népkör választmánya, a bál tiszta jövedelmét hozzá csatolván a lakomára begyűlt összeghez, elhatározta, hogy az így rendelkezésre álló összegből a husvét ünnepek alkalmából szegény gyermekeket ruház fel. Tegnapelőtt a kör helyiségében hat szegény gyermeket láttak el egyszerű, csinos új ruhákkal s *Gábor* János elnök szép beszédet intézett a gyermekekhez.

* **Egy meddő ülés.** Nagyvárad város jogügyi és pénzügyi szakbizottsága tegnap délután megtartotta ülését, a polgármester elnökléte alatt. A tárgyalás azonban meddő volt. Érezték a bizottság tagjai, hogy az összeüvetel éppen nem alkalmas arra, hogy a kitűzött temető rendezés kérdését alaposan letárgyalják. Egyszerűen elnapolták a kérdést. Elővették az emésztő-gödrök tisztításáról alkotott szabályrendelet tervezetét. Addig tárgyalták, vitatták ezt a kérdést is, míg arra a következtetésre jutottak, hogynagyon sok, ezzel a kérdéssel összefüggő dolgot előbb tisztázni kell, s csak akkor tárgyalhatnak eredményesen. Így aztán elhatározták, hogy ebben az ügyben is máskor határoznak.

* **A harmadik Körözs-híd építése.** A harmadik híd építésének eszméje Nagyváradon a Körözsön, mind szélesebb körben élénk óhajt képez. A városnak nyugati része a Rétnél, arra van szorítva, hogy a távol eső *Kishidra* kerüljenek. Legközelebb *Géczy* Lajos püsp. uradalmi főtitest vetette fel a kérdést, tegnap pedig dr. *Kazay* Kálmán törvényhatósági tag adott be indítványt Nagyvárad város

törvényhatóságához, a melyben indítványozza: mondja ki a közgyűlés, hogy a Réten, a 3-ik Körözhidat mielőbb kiépíti. Kazay Kálmán részletesen rámutat arra az elhagyatott állapotra, a melyben a Rét világitási, kövezési tekintetben színlődik.

* **Kinevezés.** A kereskedelemügyi miniszter Vucskits László posta-távirda fogalmazó posta-távirdai segédtitkárrá nevezte ki.

* **Husz éves rendőrbiztos.** A rendőr tisztikar egyik legrégebbi tagja: Szabó Gábor rendőrbiztos ma, április 10-én tölti be hivataloskodásának huszadik évét. Két évtized óta szolgálj Nagyváradi város közbiztonságát odaadó buzgalommal, ambícióval, hűséggel s e hosszú idő alatt nem egy esetben kitüntette magát a legnehezebb körülmények között. Még nyugodt irodai teendők mellett is nem csekély dolog úgy betölteni egy állást, hogy felebbvalóinak elismerését kinyerje, becsülését kiérdemlje s panaszra soha ne adjon okot, annál szebb ha ezt egy rendőrtisztviselőről mondhatjuk el, akinek exponált állása nagyon nehéz és nagyon kényes. Szabó Gábor ellen 20 éves szolgálata alatt egyetlen vizsgálat sem lett foganatosítva s a pontosan teljesített kötelesség önértékével tekinthet vissza eddigi működésére.

* **Érmekek iskolás gyermekek számára.** Az 1848-as törvények megalkotásának 50 éves emlépnépe alkalmából az Ötvenes-évek Országos Tanító-Egyesülete azon kérelemmel fordul az iskolafentartó állami és egyházi hatóságokhoz, a községekhez, iskolaszéki elnökökhöz, iskolaigazgatók és tanárokhoz, hogy az április 11-én—16-án megtartandó iskolai ünnepélyeknél a tanuló ifjúság részére szerezzék be a Ferencz József-féle Jelvény-Vállalat (Budapest, Teréz-kört 31. sz.) által készített igen díszes, nemzeti szintű csokorral ellátott ünnepi érmekeket. Ez által nemcsak az ünnep fényét fogják emelni, hanem a magyar országi tanítók közös nemzeti vagyonát: a Tanítók Háza alapítóját is gyarapítják, mert a csekély 10 krért árusított jelvények jövedelmének tetemes része a nevezett nemzeti alapnak jut.

* **Majláth püspök a népkönyvtárakról.** Majláth püspök akármit tesz is, meggyűlik a baja a liberálisokkal, akiknek rokonszenvét nehezen nélkülözi. Legújabbán úgy támadják őt, mint a tudomány ellenségét, aki nem akarja a nép művelődését előmozdítani, még csak a népkönyvtárak is ellensége, (ezt írta róla egyik nívárdi lap is.) Pedig egészen másként áll a rendeltetett egyházmegyében a népkönyvtárak felállítását s erre a célra erszényét is megnyitja. Ime a körlevél ide vonatkozó része:

»Ezen eszme üdvös, hasznos, szükséges voltától áthatva, elrendelem ezennel az erdélyi püspöki megyében a népkönyvtárak felállítását s szeretettel felhívom a t. papságot és tanítókat, hogy ezen fontos és nagy horderejű vállalkozást kezükbe venni és munkához látni siessenek. Forduljanak bizalommal ez érdemben Gyürky Ödön urhoz, a Budapesti Katolikus Körtitkárhoz, a ki szívesen fogja a kellő utasításokat megadni. Hogy a könyvtár helyiségére nézve nehézségek ne támadjanak, oly könnyen hozzáférhető helyiség nincsen, a róm. kath. iskolában lehet a kath. népkönyvtár szekrényét elhelyezni. A könyvtár kezelését lehetőleg a plébános, ennek akadályoztatása esetében a tanító vállalja el. Szegényebb helyeken az egyszerű, záros könyvszekrényt a z én számlára lehet csináltatni.

* **A főügyészi állás dotációja.** Nem régen történt, csak az elmúlt évben, midőn a városi tisztviselők fizetésemelése volt a szőnyegen mint legsürgősebb és tagadhatatlanul méltányos kérés.

Az első javaslatnál a főügyész fizetését tisztességes minimumban állapították meg. A miniszter azonban néhány ezer frt leszállítást kívánt. Ekkor törölték a városi főügyész tervezett fizetéséből pár száz frtot, azon a czímen, hogy annak ugy is a magán ügyködés meg van engedve. Elfeledkeztek arról, miszerint a városi főügyész már 1892-ben kérte, hogy tiltsák el a magánügyködéstől, de adjon Nagyváradi városa olyan dotációt, amiből meg is lehet élni. Hogy a főügyész ezen méltányos kérelme évekig melyik asztalfiók fenekén rekedt meg, nem kutatjuk, de tény, hogy a fizetésemelésnél sem került felszínre. Csak a főügyész újabb felszólalása, illetve kérelme támasztotta fel ezt a régi kérdést. Az új aera alatt is annyira huzódott ez az ügy, hogy a főügyész jónak látta álláspontja tisztázására és az igazságos kérelem indokolásából előterjesztést tenni. Tegnap egy kérelmet intézett Dúsz László főügyész a városhoz. A beadvány jó része inkább statisztika, melyben fel van számszerűleg sorolva, hogy évenként milyen óriási munkával kell megküzdenie a főügyésznek. Százakra megy azoknak a fontos ügyeknek a száma, a melyben dolgozni, éberem örködni kell, nehogy a város csonkítást szenvedjen. Az ügykörébe tartozó szerződések elkészítése is elég munkát adna egy embernek. Beösméri, hogy 1884-ig volt magán ügyködése, ekkor a pálinka per egész tevékenységét elfoglalta. A nagy kérdés tanulmányozása, az adatok után való kutatás, utazgatás, 420 alperessel szemben a város érdekeinek per útján való megvédése nem engedett időt a magánügyködésre. Így aztán elvesztette klienseit. Méltán fakad ki beadványában a főügyész, hogy a regále megváltás 1.800.000 frtot hozott a városnak és ötöt tönkre tette. Nagyváradi város mindég igazságos és méltányos volt a tisztviselőjével szemben, hihető, hogy az első most is követi. Igazságos lesz a főügyészszel szemben is.

* **Az utcák rendezése.** A város belső részeinek szépítésére, tisztántartására évenként ezreket és ezreket adunk ki, de a távolabb eső utcákra eddig alig volt gond. Az ottan lakó polgárság egy kis esőzés mellett lubiczkolhat a sárban, száraz időben pedig ki ne nyissa az ablakát, mert ellepi a por a lakását. Egy-egy elhagyatott utca lakossága kérvényezhet hónapokig, míg kap pár szekér kavicsot, de a Sport-térhez vezető bicikli-ut elkészítése a legsürgősebb teendő. A jövőben azonban talán a félreeső utcákra is lesz egy kis gond. Legalább úgy értesülünk, hogy az utmester utasítva lett, miszerint írja össze, hogy hol és minő javítás, rendezés kellene az egyes utcákon. Szegény utmester, már hetek óta nem győzi a hiányokat összeírni.

* **Választás a városnál.** Csütörtökön lesz a nagy harc Nagyváradi város közgyűlési termében a Komlóssy József örökségeért. Ki nyeri el az első aljegyzői széket. Az egyik pályázó, Nagy Lajos megyei árvaszéki ülnök beadott pályázatát visszavonta s így egygyel kevesebb.

* **Ismét baj a Körözs miatt.** Váradi Velenczén megint baj van a Körözs miatt. A közbirtokosság a m. kir. államvasutak a balpart megvédése céljából egy kőgát építését akarják megkezdeni; a hozzá szükséges kőveket már szállítják is. Ez ellen Miskolczy Barna kir. közjegyző, kinek az ellenkező paron van a szülő alja, beadványt intézett Nagyváradi város polgármesteri hivatalához. Kéri a tervezett gát építésének megakadályozását, annál inkább, mert a vízjogi törvény értelmében a gát építéshez nem kérték ki a szükséges engedélyt. Mint értesülünk, Nagyváradi város polgármestere a gátépítést betiltotta.

* **Gyáva katona.** Hogy a katonaelet nem mindig gyöngyvet, ha az ember még honvédszár is, azt tartotta Lakatos László honvédszár is, aki a múlt év október óta szolgál

Gyulán. Lakatos sehogy sem tudta magát megtalálni a helyzetbe s addig okoskodott s tervezett, míg végre is elhatározta, hogy megszökik. Csütörtökön reggel azután amikor keresni kezdtek sehoh sem tudták megtalálni, csak egy levelet találtak utána, melyben elpanaszolja bánatát s kérte, hogy ne is keressék, mert ugy is hiába. A katonai előjáróság azonban ezt a nézetet nem osztotta s elrendelték köröztesését, ami sikerrel is járt, mert a szökevényt mindjárt másnap elfogta a csendőrség Bojt határában. Lakatos tegnap el is vitték már Gyulára.

* **Magyar tudósok Ravennában.** Folyó hó 12-én ül össze Ravennában a második nemzetközi keresztény archeológiai kongresszus, melyen a művelt világ összes tudományos intézetei képviselve lesznek. A budapesti tudomány egyetem részéről Pastiner Gyula dr. és Czobor Béla dr. lesznek jelen a több napig tartó kongresszuson.

* **Mikor lesz a sorozás?** Nagyváradi város katonagyosztálya az idej ujonczozásra vonatkozólag a következő hirdetményt bocsátotta ki: Nagyváradi város, mint sorozójárás részéről, közhírré tétetik, miszerint az idej ujonczozás folyó évi április hó 21., 22., 23. és 25-ik napján, mindenkor reggel 8 órakor kezdőleg az újvárosi tűzoltó-laktanya épület helyiségében és pedig akként tartatik meg, hogy április hó 21-én az 1877-ik évi születésű és nagyváradi illetőségű I-ső korosztályu hadkötelesek, április hó 22-én az 1876-ik évi születésű, nagyváradi illetőségű II-ik korosztályu hadkötelesek, április hó 23-án az 1875. évi születésű és nagyváradi illetőségű III-ik korosztályu hadkötelesek, április hó 25-én az 1877., 1876. és 1875. évi születésű idegen illetőségű és itteni állításukra engedéllyel bíró I., II. és III-ik korosztályu hadkötelesek fognak sor alá állíttatni. Felhivatnak enőifogva az érdekelt hadkötelesek, hogy a jelzett helyen és időben pontosan megjelenjenek, mivel különben a védtörvényben előirt szigorú büntetéssel fognak fenytettetni. Nagyváradi, 1898. évi január hó 30-án Darvassy Lajos, tanácsnok, kat. ügyi előadó.

* **A lelkiösmeret.** Nem rége történt Nagyszalontán, hogy Kádár Imre nagyszalontai földbirtokos, kit édes anyja szabadított ki az örültek házából, örülési rohamában fejszével agyonvágta a feleségét. A véres esetnek most az elmebeteg férj anyja is áldozatul esett. A szerencsétlen öreg asszony ugyanis sehogy sem tudott belenyugodni abba a gondolatba, hogy a fia élőhalottként legyen eltemetve az örültek házában s azért elkövetett mindent a kiszabadítására. Teljes felelősséget vállalt a fiáért s mikor az elmebeteg fia a feleségét lemészárolta, a szerencsétlen öreg asszony az iszonyattól és rémülettől napokig feküdt betegen. Egy perczig sem hagyott neki nyugalmat az a gondolat, hogy a véres esetnek ő az oka s hogy a menyje vére az ő lelkén szárad. Érezte a felelőség terhes súlyát s lánia kellett, hogy a fát nemesak meg nem szabadíthatta az élőhalottak házában falai közül, hanem mégjobban az örvénybe taszította. Gyötrelmes küzdelmei majdnem esztét vették s ily feldult lelkiállapotban öngyilkosságot követett el. Felakasztotta magát s mire tettét észrevették, már meghalt. A szegény asszony iránt óriási a részvét.

* **Bosszúból.** Egy régi sértést akart a múlt napokban megbosszulni két Oláh kaposi ember azzal, hogy megtámadták egy régi ellenségüket, aki néhány évvel ezelőtt őket megbántotta. A két ember Molnár János és Pasku Alexe régen kereste már ezt az alkalmat, azonban hiába, míg végre csütörtökön este az országuton összehozta őket a véletlen Pázmány Péterrel, a régi ellenséggel, akit mikor megláttak, mindjárt felébredt bennök a szenvedély és elhatározták, hogy bosszút állanak. Tervüket végre is hajtották. A védteien embert megtámadták hátulról és fejszével addig verték, amíg mozdulni sem tudott. Akkor azután, mint akik jól végezték dolgukat hazamentek. A csendőrség azonban mielőtt megtudta a dolgot, azonnal tisztában volt azzal is, hogy ki lehet a bűnös s a két atyafit rögtön elfogatta. A csendőrök előt be is ismerték tettüket és minden áron beakarták

bizonyítani, hogy jogosan tették, mert tetteket bosszúból követték el. A csendőrség azonban más véleményen volt s mindkettőjüket átadta az ügyészségnek. Pázmány sebesülése életveszélyes.

* **Tüzesetek.** Dán Mitru, Pista Juon, Balázs Tógyer, Harbanye Vaszali dobresti lakosok a dobresti király erdőben tüzet raktak, amittől az erdő meggyuladt s leégett egy nagy darabon. A kár 200 frt körül van. A tettesek, mikor a tüzet elnyomni nem tudták, megszöktek és azóta nem tudták őket elfogni. A latin szertartású püspökség kárára is történt Dobresten tüzeset. A kár 275 frt. A nyomozás eredménytelen volt, mert a tűz okát eddig nem lehetett megállapítani. Horváth István furtai lakos háza meggyuladt tegnap reggel és leégett. A tűz gondatlanságból keletkezett. A ház biztosítva volt. — Geiszt Gyula görbbedi bérlőnek 800 frt értékű háza kedden reggel leégett. A ház biztosítva volt. — Kalocsai községnek az erdeje meggyuladt és nagy darabon leégett. Az erdőt Stefán Tógyer gyújtotta meg. — Bleier Jenő furtai földbirtokosnak egy sertés őlja a benne lévő sertésekkel együtt Kordos Mojsza napszámos gondatlanságból meggyuladt s leégett. A kár 1400 frt, ami megtérül, mert minden biztosítva volt. A gondatlan embert feljelentették.

Mélyen tisztelt vevőink figyelmébe! Miután női napernyő rak-tárunkat már a múlt évben kiárusítottuk, ez idényre kizárólag legújabb és legfinomabb napernyőkből T. vevőink iránti előzékenységből mintegy 20—25 drbot rendeltünk választásul, melyek e hó 14-ig megtekinthetők, megjegyezzük, hogy ezeket — csakis vevőinknek — eredeti beszerzési árban teljesen haszon nélkül számítjuk, kérjük tehát a napernyők kiválasztása végett üzletünket legkésőbb e hó 14-ig b. látogatásukkal meglátogatni, mert a megmaradandó napernyőket e hó 14-én vissza küldjük a gyárba. Kiváló tisztelettel
Fábrj Testvérek Nagyvárad, Olasz utca.

x A legjobb asztali, csemege és gyógyborok Berger Lajos Bémer-téri borkereskedésében (Stüdl-ház) kaphatók. A borok valódiságért felelősség vállalattal. Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan teljesítenek.

Valódi borokat, feltétlenül legelőnyösebben vásárolhatunk a 10 év óta fennálló: MERTZ NÁNDOR jóhírnevű cégnél, Nagyváradon, N.-Körös-utca, Mertz-ház. — Telefon.

Legújabb és legfinomabb kalpok megérkeztek Angolországból a tavaszi idényre Roth M. utóda kalap és férfi divat üzletébe, ahol karlsbadi és pesti cipészek által készített cipők férfi és nő részére kaphatók. Férfi fehérneműk dus választék és méret szerint is kaphatók. 6—0

A megmérgezett Körözs.

— Az aradi folyammérnökség véleménye. —

Hirlapirói működésünk alatt szomorúan tapasztaltuk, hogy igen sokszor egy érdekszővetség, egy klikk kedvéért, vagy inkább érdekért feláldozták a közérdeket. Az igazságot pajtáskodásból, vagy egyes csoportok vagyoni előnyeiért elnyomták, enyhébben szólva, ha lehetett, elhallgatták s a közérdek rovására keresztül vitték azt, a mi egy érdekes csoportnak előnyt biztosított.

Nagyvárad városa és a körözsmeni községek, birtokosok ilyen érdekes csoporttal állanak most szemben, a mező-telegdi olaj ipar-részvénytársaság még eldöntetlen ügyében.

Egy fél évvel ezelőtt felhívtuk a város és megye intéző-köreinek figyelmét arra a merénylet számba menő tényre, hogy a bihar-szilági olajipar r. t. Mező-Telegdnél a Körözs folyóba eresztí a gyárból kikerülő vitriol-salakot.

Egy folyóvíz mindig áldás arra a vidékre, a hol keresztül folyik, mert tisztít, sok és sok szennyet levezet. Azonkívül állattenyészési, mezőgazdasági szempontból megbecsülhetetlen.

Ezt a jótékony hatását a folyóvíznek megbénítani, tönkre tenni senki és semmi nem jogosult. Sem egy magán embernek érdeke, sem egy érdekes csoportnak osztalék utáni vágya.

A mező-telegdi olajgyár — mint szakértők kimondták, — nemcsak az állattenyészést teszi tönkre s mezőgazdasági hátrányt okoz a falvak beeresztésével az egész Körözsmenének, hanem mérhetlen károkat okoz a parti birtokosoknak s Nagyvárad városát azzal fenyegeti, hogy 600,000 frtba került vízműve egy szép napon csak a fekáliák levezetésére ad megfelelő minőségű vizet.

De Nagyváradon kívül egy egész vidék birtokossága, lakossága már érezte és érzi a megfertőztetett víz káros hatását. Fugyi, Kisjenő, Fugyi-Vásárhely lakossága érzi a súlyát a mező-telegdi olajgyár önkényes, törvénytelen eljárásának; nemcsak a halállomány pusztul ki az egész Körözsmenén, de az igavonó állatok sem isszák a megfertőztetett Körözs vizét.

Megnyugvással vettük annak idején Bihar-megye központi járásfőszolgabírójának s alispánjának határozatát, melylyel a bajt gyökeresen orvosolni akarta.

Alapja volt rá elég, mert — a többitől eltekintve — a debreczeni vegyvizsgáló állomás kimondta, hogy a Nagyvárad városa által vegyelemezni küldött körözsvíz nagy mértékben veszélyes a közegészségügyre.

Annál érthetlenebb volt előttünk az az újabb alispáni intézkedés, hogy a gyár tovább is eresztí a mérges anyagot a folyóba.

A gyár igazgatósága, nyíltterekben hivatkozott arra, hogy a debreczeni vegyi állomás ártalmatlannak mondta a vegyi vizsgálat alá vett vizet. Nagyon szeretnők látni ezt a szakértői véleményt.

De most már nincsen is erre szükség. Azok, akik mélyen érdekelve vannak ez ügyben s ilyen Mező-Telegdtől még Nagyváradon túl is az egész Körözsmenre, utat és módot fognak találni, hogy érdekeiket, a közérdeket megvédjék, bármiként parolázik is az érdekes csoport Budapesten és Nagyváradon.

A községek szegény lakosainak panasza, Nagyvárad város polgármesterének erélyes felszólalása nem jutottak el Bihar-megye székházának belső termeibe, el fognak jutni más uton oda, a hol méltánylást, joggal követelhető meghallgatást találnak.

Mint értesülünk, a Körözsmeni érdekelt birtokosok s községek egy kérvényben tárják fel a mező-telegdi olajgyár által okozott károsodásukat; részletesen ismertette az ügyet, orvoslást kérnek.

A kérvényt a nagyváradai I. sz. káptalanak is bemutatták s a káptalan teljes bizonyosságot szerezvén az ügy állásáról, szintén aláírta a kérvényt.

Ez a kérvény bizonyára nem Nagyváradra, hanem felsőbb helyre van szánva.

Különbösen már előbb kellett volna említeni, hogy a mező-telegdi gyárnak engedélye

sincs arra, hogy a salakot a Körözs vizébe ereszsze, pedig Magyarországon van vízjogi törvény s az e feletti örködés az alispán kötelessége a vármegye területén.

Mikor a dolog összebonyolódott, Bihar-megye utasította a részvénytársulatot, hogy az engedély iránt folyamodjék. Ez meg is történt s ennek alapján átírt Bihar-megye alispánja az aradi folyammérnökséghez.

Aradi tudósítónk írja, hogy a folyammérnökség már letárgyalta az ügyet s véleménye rövidesen, talán pár napon belül már Bihar-megyéhez is megérkezik.

Tudósítónk értesítése szerint a folyammérnökség véleménye nem a legkedvezőbb a részvénytársulatra nézve.

Kifejezést ad a folyammérnökség azon véleményének, hogy Nagyvárad városa, a vízmű tekintetéből s az érdekelt községek még nem is sejtik, milyen következménye lehet a jövőben annak, hogy a gyár a salakot a folyóba eresztí.

Kijelenti továbbá, hogy a helyes elbírálás végett szükséges, miszerint a salak eresztés idejében különböző helyeken, megfelelő ellenőrző bizottság jelenlétében 10—10 liter víz vétessék a folyóból s azt az országos vegyvizsgáló állomás vegye szakszerű vegybontás alá Liebermann Leó mondja meg az igazat.

Továbbá az engedély megadása tárgyában tartandó helyszíni tárgyalásra az összes parti birtokosok, Nagyváradon alul is, meghívandók s ez eljárás költségeit a részvénytársaság tartozik viselni.

Azt hisszük azonban, hogy annak idején ha a folyammérnökség átirata megérkezik Bihar-megyéhez, az alispán ur szívesességéből lesz alkalmunk azt egész terjedelmében közölni.

Végül még a részvénytársaság azon kijelentésére, hogy külföldön az ilyen és más gyári szennyvizet minden akadály nélkül a folyókba eresztik, hivatkozhatunk Németországra, a hol minden gyári, bár óriási költséggel, olyan destillatort tartozik berendezni, hogy a kibocsátott víz kristálytisza. A magyar kormány tudunkkal, nem régen szintén felhívta erre egy körrendeletben a hatóságok figyelmét.

Az országos munkás segélyző és nyugdíj-egylet.

A Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíj-Egylete 1893 márczius 5-én alakult meg a czélból, hogy a szegény munkásoknak, ugyszintén a kisiparosoknak és kisebb hivatalnokoknak is alkalmuk legyen jövőjük biztosítására. A csekély heti illetéket még a legszegényebb munkások is megfizethetik, s ha ez egyletek tagjai lesznek: aggodalom nélkül nézhetnek a jövő elé, mert ha a kenyeret kereső szerszám kihull kezökből, mikor munkaképtelenné válnak vagy megöregeszenek: ez egylet életfogytiglan nyújt nekik tisztességes heti segélyt, mely megmenteni őket a társadalom s emberbarátaik könyörületességétől.

Azon intézetek között, melyek hazánkban a humanizmus szolgálatában állanak: ez egylet nemes czéljainál fogva az első közé sorolható. És méltán, mert gondoskodását a munkásosztályra és kisiparosokra terjeszti ki, a kiknek jövőjéről eddigelé sémmiképpen gondoskodva nem volt. Nagy és nemes czélit szolgál ez egylet a munkaképtelenné vált és elagott munkások segítségével: a mai küzdelmes jelent átalakítani segíteni egy boldogabb jövővé, a midőn a munkaképtelenné vált és elagott munkások nem lesznek kitéve a nélkülözésnek és nyomornak, hanem tisztességes megélhetésükről a kölcsönösség elve alapján gondoskodik.

Különbösen igen fontos ennek a kölcsönös-

ségen alapuló segélyezés eszméjének terjedése napjainkban. Mert elvitázhatatlan tény, hogy az elégedetlenséget a munkásoknál nagy mértékben növeli az a tudat, hogy öregségük esetére, vagy ha valamely váratlan baleset miatt munkaképtelenek lesznek: nincs mire támaszkodniok. Mai viszonyaink mellett pedig, jól tudja mindenki, nem fejthetnek ki a munkások oly takarékoságot, mely a jövőre nézve kellő biztosítást nyújtana.

Ez egyet az uttörő nehéz munkájára vállalkozott, midőn ezelőtt öt évvel megkezdte működését, hogy a munkásoknak és kisiparosoknak, nemkülönben a szerényebb jövedelmű hivatalnokoknak s más foglalkozásuaknak alkalmat nyújtson az önmagukról és családjukról való gondoskodásra.

Ez az egyet nemes céljainál s tagjai számánál fogva is hasznos és jelentékeny tényezője a társadalmi szervezetnek. Teljes joggal számíthat tehát arra, hogy e fontos működésében a társadalom is nagyobb mérvű támogatásban részesítsen. Hozzon a társadalom áldozatot a munkások ügyéért is; támogassák ez egyetlet pénzügyeit, gyárosaink, tehetősebbjeink, lépjenek be alapító- és pártolótagokul, s adományaikkal szaporítsák az egyetlet vagyonát, hogy erőforrásának gyarapodásával minél nagyobb sikerrel szolgálhassa kitűzött célját. S ne kerülje ki az egyetlet társadalmi tevékenységét a törvényhozás és a kormány figyelmét sem, hiszen ők tehetnének leg többet az egyetlet eszméje érdekében, mely végeredményében a mindenfelől mutatkozó elégedetlenségnek ha nem is megszüntetője, de enyhítője lehet.

Vidéki nagyobb városaink ipartestületei körében komoly mozgalom indult meg az iránt, hogy helyi jellegű rokkant- és nyugdíjpénztárakat létesítsenek. A gondoskodásra való törekvést természetesen csak helyeselhetjük; de inkább azt ajánljuk az ipartestületeknek, hogy csatlakozzanak az országos szervezettü intézethez, a mely bir mindazon kellékekkel, melyekkel a rokkant- és aggkor-biztosítást elérhetik. Alakítsanak fiókegyleteket, melyeknek az egyetlet alapszabályai — a központ fenntartása alatt — önálló szervezetet biztosítanak, s így a kezelés sokkal kevesebbe kerül: a kívánt cél sokkal, biztosabban elérhető.

A lefolyt 1897-ik év minden tekintetben a haladásnak kétségbevonhatatlan jeleit tünteti föl, s az egyetlet már annyira megismerségedett, hogy létele minden körülmények között biztosítottnak vehető. Az alapszabály 16 §-a értelmében a segélyezéseket az alakulástól számított tiz év eltelté után kezdik meg. Most tehát, midőn a kitűzött célpontra felét elérte, nem lesz érdektelen — mintegy biztató jel gyanánt — a haladás arányát fel tüntetnünk a következőkben:

Vagyonbetét a				
	Hazai	Bankban	Tagszám	Fiókegylet
1893 december 31-én	1.591.—		624	2
1894 >	5.868.77		908	2
1895 >	11.940.99		1648	4
1896 >	23.561.—		3289	9
1897 >	45.928.—		5716	22

A most folyó 1898-ik év két első hónapjáról is a legjobbat jelezhetjük, a mennyiben február végéig 389 rendes tag iratkozott be. E szerint tehát van az egyetletnek 1898 február végén 6 alapító, 9 tiszteltbeli tagja. 1 pártoló és 5034 rendes fizető tagja. A vagyon a lefolyt két hónapban 4512 frttal növekedett, s most február végén a vagyon összege 50.440 forint.

Mint a fentebbiekből látható, ez az egyetlet érdemes a támogatásra és kívánatos lenne, hogy virágozzék és gyarapodjék tovább a munkás- és iparos-osztály s a társadalom javára!

Sarah Bernhardt legújabb szerepe.

Érdekes újdonságot közöl a Figaró legutóbbi száma.

Sarah Bernhardt-ról, a nagy komédiánőről szól az ének s nem egyéb, mint meglepő újság.

A nagy Sarah ugyanis arra a szomorú tapasztalatra jutott a legutóbbi időben, hogy az idő bizony eljárt és épenséggel senkire sem vár. És a mint eljárt az idő, úgy eltűnik az illúzió, meg az a

kétes értékű dicsőség, a mit a kulisszák közt trónoló divák hegygyé halmoznak s a miből idők múltán nem marad meg más, csak a halvány emlék.

Igy azután Sarah is egy napon arra ébredt, hogy van ám nála nagyobb művész is ezen a világon; névszerint pedig Duse Eleonora. És hiába rendezett a nagy Sarah európaszerte kontra-előadásokat, bizony Duse-t már nem tudta tullicizálni.

De ez még nem minden. Sarah-nak tudvalevőleg valóságos udvari drámairója volt Sardou Viktorban, a ki éveken át hűségesen szállította a széles divának óhajai szerint irt drámákat. Ámde Sardou papa az utóbbi időben berekedt, drámailag legalább és hűtlenül átpártolt a Réjane színházhoz bohózat írónak.

Sarah mama eként duplán hoppon maradt. Más mama, ilyen korban már megnyugszik abban, hogy legokosabb a visszavonulás és az unokák körül való gondoskodás (Sarahnak ugyanis nagyon immár egy férjhez menő — fia) ámde Sarah mama nem így gondolkodik.

Ő nem akareszdesen elmúlni; ő hódítani akar. Erre való nézvést aztán fura ötlete támadt.

Véd- és daczsövetséget kötött Renaud poétával s megbízta őt azzal, hogy Goethe »Faust«-ját dolgozza át; dolgozza át pedig aként, hogy a Lucifer alakjából trikós szerepet csináljon neki.

A jámbor poéta természetesen sietve tett eleget a nagy Sarah óhajának és a trikós szerep készül, vagy talán már készen is van.

A Figaró pedig hozzáteszi, hogy ez fényes vállalkozás a nagy Sarah-tól; de nemcsak fényes, hanem határozottan eredeti is, mert Lucifer alakját átgyurják a féle fin de siècle alakká, egy blazirt párisi világi alakjává, a melybe rendkívül sok finomságot, eredetiséget és új felfogást fog belelehelni a nagy diva.

Hm, hm! Szép dolog a Figarótól, hogy ennyi jóindulattal van Sarah iránt. De ha már olyan nagyon helyesli Sarah-nak a feltűnni vágyását, ugyan mért nem ajánl neki más eszközt erre vonatkozólag?

Mi szükség arra, hogy néhaivaló jó Goethe jobb sorsot érdemlő Faustját orfeumi bohózatá gyurják egy megvénülő épenséggel nem akaró vén komédiásnének?

Lépjen fel Sarah, mint czápaomidó, vagy mint viharos derűtség között adó-végrehajtó; lépjen fel, mint udvarias rendőr, vagy mint szellemes korelnök és végül: lépjen fel, mint csunya, vén asszony, gyémántok és 59-féle toalettl nélkül.

Mért nem ajánlja ezt Sarahnak a jó Figaró? Vagy azt hiszi, így nem lenne elegendő a szenzáció?

Mire is való Sarah-nak egyébert fellépni, mint azért, hogy szenzációt csináljon?

Ezért pedig ugyan kár ám megfogadni sirjában és haló porában néhai való Goethe Farkas Jánost, a ki legalább is megérdemelte annyi kiméletet, amennyiben egy valamirevaló orfeumi-csillag okvetlenül részesülni óhaját és részesül is,

Kár hát meghurcolni Goethét ezért a Sarah-ért; már csak azért is, mert Goethére 1000 év múlva is csodálattal tekint vissza a késői utókor — meghurcoltatás nélkül is, — Sarah mamáról pedig 50 év múlva aligha fogja tudni az élő generáció, hogy létezett is valava, vagy sem — még ha meghurcolja is önmagát trikóban, mint Faust.

Biz úgy!

Buksy.

IRODALOM.

A Magyar Könyvtár-ból, melynek sárgaszínű füzetait immár az egész országban ismerik és kedvelik, ismét öt szám jelent meg, ezek is, mint az eddigiek, érdekesek és értékesek. A 33. sz. Bourget három kitűnő elbeszélését tartalmazza, a kiváló francia író legjobb gyűjteményéből, a »Recommencements« cz kötetből. A fordítás Hevesi Sándor tollát dicséri. A 34. számmal új terepen mozognak a Könyvtár kiadói: a jelenkori magyar líra egyik kiváló képviselőjének, Szabolcska Mihálynak válogatott verseit adják tizenöt krajczárért. Modern költő munkáit még ily olcsón nem árusították a magyar könyvpiacra. A 35. sz. Turgenyev egyik leghíresebb munkáját közli: »Az ötödik kerék« című megragadó novellát, melyet Sz. Nogáll Janka ültetett át a vállalat számára. A következő, 36. sz. a magyar szónoklat egyik legszebb és egyuttal történelmi

szempontból is legfontosabb remekét közli: azt a beszédet, melyet Kossuth Lajos 1848 július 11-én tartott a haderő megajánlása ügyében s melynek hatása oly óriási volt. Végre a 37. számban a tudomány egyik legkedveltebb népszerűsítője, Flammarion Camille jelenik meg magyarul: »Csillagos Esték« czimmel néhány rendkívüli érdekes astronomiai czikkét fordította le az erre annyira hivatott Tóth Béla. Valóban ez az öt füzet újra bizonyítja, hogy a kiadók nem pusztá frázissal élnek, ha az írják, hogy vállalatukat minden magyar házban örömmel fogják látni és ki fogják szorítani vele a hasonló német vállalatokat, melyek ma is milliónyi példányszámban terjednek el Magyarországon. A legközelebbre ígért füzetek: Tóth Kálmánnak még eddig sehol meg nem jelent vígjátéka. »A király házassága«, a magyar népballadák anthológiája, Kozma Andor vig elbeszélései stb. Egy-egy füzet ára 15 kr. kapható a kiadócégnél Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai, Budapest, Andrassy-út 21.) és minden magyar könyvtárban. Az eddig megjelent füzetekről úgy a kiadócég, valamint bármely könyvtár kívánatra ingyen küld jegyzéket.

— Szegedi népdalok. Szommer Endre »Hét eredeti szegedi népdal« című legújabb szerzeményére hirdet előfizetést. E mű 7 eredeti magyar népdalt tartalmaz énekekre és zongorára: 1. Korán nyílik az orgona virága . . . 2. Édes anyám mért haragszik . . . 3. A kinek nincs bodor szőrű subája . . . 4. Édes anyám azt a leányt . . . 5. Ez a kis lány de rátartós . . . 6. Tele van a Tisza széle fűzfával . . . 7. A buzába beálltak . . . — E dalokat könnyű népszerű, zamatos magyar alakban alkalmazta szerző zongorára, hogy minden zongoristának alkalma legyen azokat játszani. Előfizetési ára 1 forint, bolti ára 1 forint 50 kr. Az előfizetéseket Gönczi József könyvkereskedőhöz, vagy egyenesen ő hozzá május hó elsejére legkésőbb kéri beküldeni a szerző: Szommer Endre, városi z. nedei tanár, a szegedi Gutenberg-dalkör karnagya.

— A Farkas-Raskó jutalom. A nemzeti színháznak is van egy Farkas-Raskó jutalma, melyet a nemzeti színház tagjai minden évben szótöbbséggel ítélnek oda arra legérdemesebb pályatársuknak. Ez idén Bakó Lászlót tüntették ki vele művésztársai. A jutalmazott művészt tegnap este a nemzeti színház színpadán Huszár Kálmán min. tanácsos néhány lelkes szóval üdvözölte, a jutalmat Festetich Andor gróf igazgató rövid buzdító beszéd kíséretében adta át, mire a kitüntetett meghatott hangon válaszolt s köszönte meg azt az igazgatónak s művésztársainak, a kik mint egy kis család vettek részt az ünnepen.

— Közgazdasági értekezések. A Magyar Gazdák Szemléjének érdemes szerkesztője Bernáth István folyóiratának legkiválóbb értekezéseit külön füzetekben is ki szokta adni. Legújabbban két ilyen füzetet kaptunk. Egyik Issaekutz Győzőnek nagy feltűnést keltett értekezése, melynek címe A tűzhely védelme, másik Haladva boldogulunk Báltintfy Páltól. Mindkettőt melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe, kaphatók a Szemle szerkesztőségében: Budapest, egyetem utca 2. sz.

TANÜGY.

Uj tanítói állások. A székes-főváros tanácsa pályázatot hirdet a polgári iskoláknál egy igazgatói, több tanítói és tanítónői állásra. Az elemi iskoláknál betöltendő két igazgató-tanítónői, több osztálytanítói, segédtanítónői állásra. A pályázati kérvényeket a székes-főváros tanácsához címezve az iktató hivatalba (IV. ker. Lipót-utcai újárósház, földszint 3. ajtó) ez évi május hó 10-ig kell benyújtani.

EGYESÜLETEK.

A Casinó közgyűlése. A »Biharmegyei nemzeti casinó« folyó 1898. év április hó 24-ik napján d. u. 4 órakor az egyetlet helyiségében tartandó rendes évi közgyűlésére, — az egyetlet tagokat tisztelettel meghívja. Nagyvárad, 1898. évi április hó 6-ik napján. A választmány

A közgyűlés tárgyai: 1. A választmány évi jelentése. 2. Esetleges indítványok tárgyalása. 3. Sorrend szerint kilépő választmányi tagok választása.

Uj kath. népkör. A kis-iratosi kath. népkör alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta.

A 48-as Népkör közgyűlése A nagyváradai 48-as Népkör tisztújító közgyűlése f. hó 11-én az az hétfőn husvét másodnapján délelőtt fél 11 órakor fog megtartatni a kör helyiségében, melyről a tagok ezen hírlapi közlemény útján értesítettek. Az elnökség.

SZINHÁZ.

Az iparos ifjuság szini-előadása. Ma és holnap tart előadást a nagyváradai iparos ifjuság műkedvelő szintársulata. A próbákból ítélve valószínűleg jóra való érdemleges véleményt mondhatunk majd magáról az előadásról is. Nem helyeselnék ugyan semmiképen azt, hogy husvét vasárnapján szini-előadást rendeznek; de ez nem zárja ki azt, hogy figyelmébe ne ajánljuk ezt a törekvő, derék ifjuságot — akkor, midőn a Gyimesi vadvirággal próbálkozik — mindazoknak, kik a műkedvelői előadások iránt érdeklődnek s abban megtudják különböztetni a műkedvelő, igyekvő laikust a professzionatus színésztől.

Jótekonyczélú műkedvelői előadás a szinkörben.

A nagyváradai ipartestület ifjusága önképző-egyletének tagjai által

saját zenekarának közreműködésével
az egyleti ház alapa

1898. április hó 10-én vasárnap és 11-én hétfőn adatik:

GYIMESI VADVIRÁG.

1000 frtos pályadíjat nyert népszínmű 3 felvonásban. Irta: Géczy I. Rendező: Dr. Adorján Emil. Karvezető: Gerencsér József. Ügyelők: Kiss Lajos és Nagy Imre. Sugó: Kohn József.

SZEMÉLYEK:

Balánka János jómódu csángó gazda	Vigh Lajos
Órse felesége	Szöke Róza
Imre) gyermekei	Mocsi Gyula
Mária)	Lengyel Mariska
Ózv. Fábíán Julia	Boros Vilma
Gyurka, fia	Varga Gyula
Ráb-Prezsmér Péter	Abella Mihály
Magdolna, leánya	Schwarz Emma
Plébános	Hegyesi Károly
Törpe-Csura, harangozó	Szücs Ferencz
Csuráné	Kufka Piroška
Marci, fiuk	Mezey Lajos
Bigyó, kishiró	Bóji Lajos
Bigyóné	Nagy Gizella
Csörgő István fiatal gazda	Markovits Sándor
A völgegy násznyagya	Tömpe György
A menyasszony násznyagya	Háber József
1) vőfély	Dvorcsik István
2)	Nagy Sándor
2) nyoszolyó leány	Gaál Mariska
1)	Boczonyi Róza
2) nászasszony	Madarász Erzsike
1)	Rimóczi Mariska
2)	Tömpe György
3) gazda	Háber József
4)	Kocsis Károly
Csicsa	Bóji Imre
Ferke	Makovits Ferencz
Vaksi	Magyari János
Julcsa	Haraszi Lajos
Marcza	Bocskai Erzsike
Sára	Gaál Giza
Panna	Gaál Mariska
Zsuzska	Kupa Mariska
Judit	Oláh Piroška
Tercsi	Oláh Mariska
Órzi	Pásztor Mariska
Bandi	Váradi Vilma
Feri	Balogh Sándor
Laczi	Barna János
Jancsi	Bodnár József
Pali	Drágus József
Gyurka	Gaál Imre
Miska	Kovács Ferencz
Jóska	Szmuk Károly
	Tuksa Pál

Nép. Bucsusok. Idő jelen. Történi: Gyimes-Felső-Lokon Csikmegeyében.

Helyárak:

Alsó páholy 3 frt. Felső páholy 2 frt 50 kr. Tánlásszék I—V. sorb. 80 kr. Tánlássz. VI—XIV. sz. 60 kr. Erkély ülés 40 kr. Földszinti állóhely 30 kr. Karzat ülés közepén 30 kr. Karzat oldalt 20 kr.

Jegyek előre válthatók: szombaton d. u. 3—5-ig, vasárnap és hétfőn d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5 óráig és este a pénztárnál. Jegyekre előjegyezhetni: id. Barza József egyleti pénztárosnál.

Az előadás kezdete fél 8 órakor, vége 10 óra után.

MULATSÁG.

Majálisi készülődések.

Még jóformán véget sem értek a bálók, már is megkezdődött a készülődés a majálisra.

A majálisok sorát valószínűleg a »Katholikus Kör« majálisa fogja megnyitni.

A Katholikus Kör ugyanis az ideai fényes bál sikerén felbuzdulva, még az utolsó bál rendezői gyűlésen kimondta, hogy majális rendez.

A rendezőség már meg van, s az elnök már néhány nap mulva az első gyűlést egybe is fogja hívni. Azt hisszük, hogy nem csalódunk, ha azt mondjuk, hogy ezen majális iránt a legnagyobb az érdeklődés.

A katonai tisztek szintén készülnek majális rendezni. A tisztikar majálisa a legfényesebbnek ígérkezik.

A majálisok sorában lesz egy új majális is, azaz felevenedik egy régi majális, amely ezeltől mindig igen fényesen sikerült. Ez a joghallgatók majálisa lesz.

Hátra van még egy — a diákoké. Igen, a gimnazisták is megkezdtek a készülődést. A rendezőség már megalakult, csak még a tanári karnak a jóváhagyása van hátra, amit azonban bizonyára meg fognak kapni s akkor lesz öröm és multság a gimnazisták között.

Készülnek még ezeken kívül majális rendezni a realisták, a kereskedelmisták is, azonban itt még semmi megállapodás sem jött létre s így azokról még beszámolni nem lehet.

Lesz tehát majális bőven. A fiatalok öröme s az apáknak — bánatára.

Igazságszolgáltatás.

Müller Salamon baja. Pár évvel ezelőtt történt, hogy Müller Salamon czukrász összekülönbözött a hetessével s szóról szóra, majd karóra került a dolog. Csakhogy az ütőszerszám a Müller Salamon kezében volt. Olyat talált ütni a hetesse karjára, hogy azt eltörte. A nagyváradai kir. törvényszék annak idején Müller Salamont egy havi fogságra ítélte. Megfordult az ügy a kir. táblán s végre is a kir. Curia döntött megmáshatatlannul. Az egyhavi fogházat helybenhagyta. Müller Salamon, mint a rossz nyelvek mondják, az egy hónap alatt is a saját kosztján lesz, lévén ő a kir. ügyészség fogházának az élmezője.

REGÉNY-CSARNOK.

ÜZLET és SZERELEM.

Németből: — plex. 64.

Pedig még csak odahaza várt rá igazán az öröm és meglepetés.

A szívélyes modoru országgyűléses ugyanis miután a Zsófiával érkezett Stendardót a legmelegebben üdvözölte s a ritka látogatás emlékére vele jőféle aszuval telt poharat üritett s íróasztalához lépve annak fiókjából egy levelet húzott elő, melyet szó nélkül nyújtott oda leányának.

Zsófiának meleg könnyek gyűltek a szemébe, midőn a levél tartalmát olvasta. A sorok William kézírásával voltak írva s ekképen hangzottak:

Kedves báró ur!

Hamburgból való hazajövetelem után hirtelen betegség vert le a lábamról. Az okát talán Ön is eltalálja. Innen magyarázható, hogy időközben olyan dolgok történtek közöttünk, melyek miatt a legmélyebb sajnálatomat fejezem ki a báró ur előtt. Nagyon kérem egyszersmind a bocsánatát azok számára, akik a család

és kiábrándulás felett érzett fájdalmukban elhamarkodva cselekedtek. Legyen szabad még Zsófiához is azt a kérést intéznem, őrizzen meg engem ezentul is kedves emlékében s fogadja el tőlem nász emlékül és ajándékul a levelémhez zárt sorokat.

Az Ön kézséges tisztelője

Pontus William.

A csatolt irat pedig, melyről William említést tett, nem volt egyéb, mint egy nyugtatvány, mely azon összeg kiegyenlítéséről szólt, a melyet a Pontus-család az országgyűléses számára kölcsönzött s melynek visszafizetése alól ezen hiteles irat folytán ezen utóbbiak fellettek szabadítva.

Zsófia alig tudta a zokogástól felolvasni William nagylelkű sorait, melyeknek hallatára, még az életben oly sokat tapasztalt két férfit szempillái is megnevésedtek, azlelérékenyüléstől nekik is forró könnyek peregtek végig arcuk sűrű barázdáin. William önzetlen lemondását egy olyan nemes és nagylelkű cselekedettel egészítette ki, mely a két sokat szenvedett fiatal szív boldogságát pecsételte meg véglegesen.

* * *

Pár héttel ezen nagy fordulatot jelző, örömteljes mozzanatok után elérkezett a szorongó öröme közt várt nap, melyen Fredericó és Zsófia szerelmi frigyüket az oltár előtt megkötötték s mint hitves társak egymásnak az Ur szolgálja előtt is örök fogadalmat tettek.

Stendardók házának fénytől káprázó díszes termeiben épen most szedi le a szolgáló az asztalokról a drága porcellán edényeket, finom kristály üvegeket, poharakat és a masszív ezüst evőeszközöket az elköltött gazdag lakoma maradványaival. A virgoncz és vidám seregnek mint két diadalmas hadvezér osztogatja ragyogó arcczal parancsait Fredericó két leghivebb embere: William és az öreg Kück, kik erre az öröm napra szintén hivatalosok voltak a sorssal és családjával szépen megbékelt szenátor házába és kitűnően feleltek meg az önként magukra vállalt díszszolgálat követelményeinek. Nemsokára felharsant a zeneszó és a vidám vendégsereg csapongó jó kedvvel engedte át magát a nászinduló hangjai mellett a tánc zajos örömeinek. S a mint a boldog párok a zene ütemeire a teremben ide-oda hullámoztak, úgy nézett ki ez a mozgó ember ár, mintha csakugy usznék az örömben és boldogságban. Közöttük holitt, holitt feltűnik barátságos mosolyával a fiatal házaspár: a szelid és jóságos tekintetű Fredericó, kinek sárgás piros arca s hosszú barna fűrtői érdekes ellentétbe olvadnak össze a karján lépkedő üde szőke szépség bájaival, Zsófia a boldog és bájos menyasszony valósággal elbűvöl mindenkit kedves őszinteségével, behizelgő csengő hangjával. mig felséges természetével és szabályos vonásaival családásba ejti a rátapadó tekinteteket az iránt, hogy nem az isteni Dianna varázsalakja tévedt-e itt a közönséges halandók seregébe. . . .

Odakint pedig a fő utca elhagyatott széles járdájának tulsó szélén egy halványképű, gyászruhás fiatal leány hallgatja eimerengve az éjszaka csendjében az ő egykori Fredericójának zajos nászéji multságát. Szemei mereven tapadnak a fényesen kivilágított ablaktáblákra s azokra az árnyalatokra, melyek szeszélyes sebességgel váltakozva üzik egymást a sima üveg lapokon.

Feje olykor-olykor hangosan dobogó keblére hanyatlak s finom fehér keszkenő tapad bágyadt fényü szeméire.

A bánatos lány a szerencsétlen Angelina, ki mint egy meglőrt géniusz most temette el szíve mélyén legdrágább halottját: az utolsó reménységart.

Ezzel az önkínzással, ezzel az édesen fájó martyrszenvedéssel tartozott még magának, mielőtt leszámolt volna szétfosztott ábrándjaival eltemetett első boldog szerelmével.

Szívének ezen elcsendesült utolsó vihara után most már teljesen árva érzések közt járhatott tovább az élet reménytelen utain.

(Foly.köv.)

TAVIRATOK.

A Kubai ügy.

Budapest, április 9. (Saját tud. táv.) Washingtonból távirják: Egy billt készítenek elő 100 millió dollár időleges kölcsön és 300—500 millió dollár 3%-os állandó kölcsön felvételéről; a billt háború esetén terjesztik a kongresszus elé.

Budapest, április 9. (Saj. tud. táv.) Madridból a következőket jelentik: A minisztertanács tegnap Ramolla biboros államtitkárnak a pápa közbenjárás akcióját illető táviratával foglalkozott. Francisc Nava pápai nuncius tegnap este meglátogatta Sagosta miniszterelnököt aki át adta neki a minisztertanács válaszát a pápa táviratára. Az itteni nunciatura jegyzéket tesz közzé, a melyben kifejezi azt a reményt, hogy a pápa közbenjárását siker fogja koronázni és tagadja, hogy MacKinley elnök ezt a közbenjárást visszautasította volna.

Budapest, április 9. (Saj. tud. táv.) A háborús hírekre vonatkozólag utolsó táviratunk a következőképpen szól: Hír szerint Washingtonból visszahívták a spanyol követet. Madridból ma este elutazik Worfold. Általános az izgalom. Kubáról a spanyolok és amerikaiak egyaránt menekülnek. Biztosra veszik a háborút.

A görög király beszéde.

Budapest, április 9. (Saját tudósítónk távirata.) Athénból sürgönyzik. György király Agionban több küldöttséget fogadott. A küldöttségekhez intézett beszédekben a nép támogatását kérte a szabadság és a nemzetnek a pártok zsarnoksága alól való felszabadítása érdekében és kifejezést adott kiolthatatlan szeretetének a haza iránt. A király e szavai mélyen megillették a hallgatóságot és Athénben is nagyhatást keltettek.

Pápa város ünnepe.

Budapest, április 9. (Saj. tud. táv.) Pápáról sürgönyzik. Pápa város április 11. diszközgyűlést tart, melyben az április 11-ét nemzeti ünnepnek nyilvánító törvényvénycikk szentesítéseért ő Felsége iránt a város háláját jegyzőkönyvben megörökítik. Veszprém vármegye pedig, hogy a vidéki m. bizottsági tagok teljes számban megjelenhessenek, nem április 11-én húsvét hétfőn, hanem rákövetkező hétre április 18-án fogja megtartani. A diszközgyűlésen az ünnepi beszédet Fenyvessy Ferencz orsz. gyűlési képviselő tartja. A diszközgyűlés előtt a székesegyházban Te Deum lesz, melyen Hornig báró megyei püspök celebrál. Délben bankett, este ünnepélyes kivilágítás.

A német bank-kamatláb.

Budapest, április 9. (Saj. tud. táv.) A birodalmi bank a leszámítolási kamatlábat 4, a lombard kamatlábat pedig 5%-ra emelte föl.

SZERKESZTŐI POSTA.

Tisztelt olvasóinknak, előfizetőinknek és munkatársainknak boldog ünnepet kívánunk!

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTTER.

Legszebb faj

csemege szőlő,

legnemesebb

faj almák

és mindennemű déli gyümölcsök.
— Ajánlom még tisztán kezelt, természetes

hegyi-boraimat,

a következő legolcsóbb árban:

Asztali ó-bor	literje 30 kr.
Asztali ó-bor, I.	32 kr.
Magyarádi ó-bor I.	40 kr.
Magyarádi peesenyebor	48 kr.
Ménesi veres bor	44 kr.
Ménesi veres bor, I.	64 kr.
Magyarádi új-bor, I.	34 kr.

100 liter kitűnő asztali ó-bor:

20, 21 és 22 frt.

Mindennemű üvegelt csemege, aszú és pezsgő borok a legolcsóbb árban. A

legolcsóbb s legjobb „MATILD” és „BAROSS” forrás ásvány-gyógysavanyúvizek nagy raktára.

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek

Kiváló tisztelettel:

MERTZ NÁNDOR,

113 3-5

Nagyváradon, N.-Kőrös-utca,
(Mertz-ház.)

Telefon összeköttetés.

Holnap hétfőn este

a 37-ik gyalogezred zenekara FIALA karmester vezetése mellett a

„LLOYD” kávéházban

válogatt műsorral

„HANGVERSENYT”

rendez.

Kezdeté 7 órakor.

Dr. Högyes-féle

az egész világon szabadalmazott higiénikus asbest talpbetét

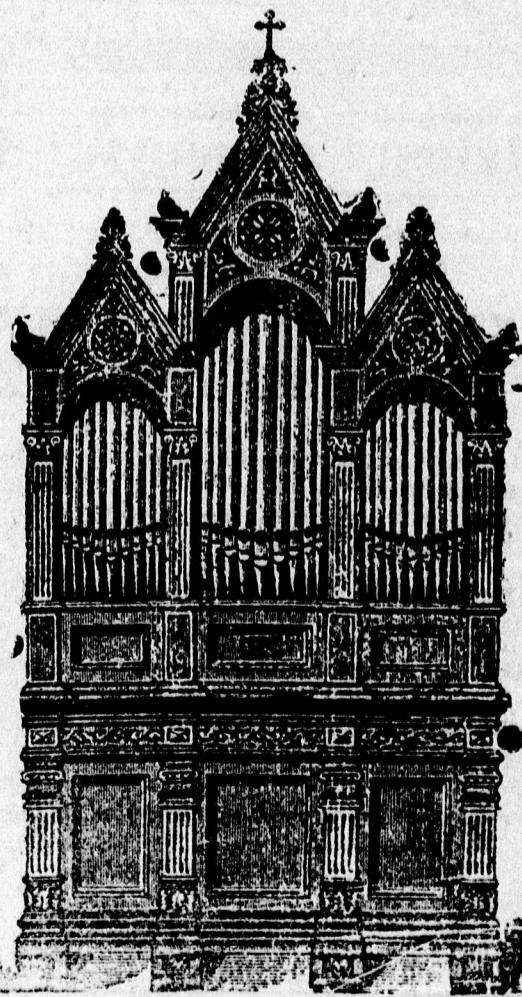
Egy talpműanyag, mely hosszas kísérletek és fáradságok eredménye hivatva van, hogy az emberi test legényegesebb részét megóvja a meghűléstől. Nincs többé tyukszem, bőrkeményedés, lábleitőzés, lábégés, meg van védve hideg vagy meleg és lábizzadás ellen az, ki cipőjét dr. Högyes-féle szabadalmazott Asbest talpbetéttel látja el. Csakban szenvedőknek és köhögésre ingerülteknek megbecsülhetetlen értékű. Az Asbest talpbetét kitűnőségét legjobban bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek és a m. kir. honvédségnek eddig 22500 pár szállított. Ára páronként 1 frt 20 kr. gyermekeknek 60 kr. Szótküldés csakis utánvétellel. Felvilágosítások és prospectusok ingyen.

Általános Asbestáru-gyár betéttársaság Budapest. VI., Sziv-u 18.

FRIEDL LIPÓT

ORGONA, ZONGORA ÉS HARMONIUM MŰÉPÍTÉSZ

Nagyváradon, Szent-János-utca 332. szám alatt.

Mintán cégem közel 20 évi főállását elérte, mely idő alatt 16-nál több új orgonát építettem s számos javításokat eszközöltem.

Mint eddig úgy ezután is főtevékenységem leendő jó, szolid és lelkiismeretes munka által a n. é. megrendelő közönség megelégedését kiérdemelni.

Kiválóan a főtisztelendő papság becses figyelmébe ajánlom templomi orgonák készítésére a legjobbnak bizonyult pneumatikus vagy mechanikus szerkezettel a leglelkiismeretesebben készítek.

Ugyazintén fis-harmoniumokat készítek tetszés szerinti változatokkal. Különböző árban.

Saját feltörekvésem mellett eddig Balmazújváros, Furta, Esztár, Füzes-Gyarmat és Komádi egyházközség részére a legnagyobb megelégedésre készítettem új orgonákat.

Készítményeim több kiállításon lettek kitűntetve.

Szíves pártfogást kérve tisztelettel

102 4-10

FRIEDL LIPÓT,

orgona és zongora műépítész.

Pénzt

házakra, földbirtokokra 20-40 évi törlesztéssel,

valamint konverziókat a legolcsóbb kamattal és szerinti, bel- és külföldi bankoktól ezer forinttól feljebb, minden költség nélkül, a legelőnyösebb feltételek mellett 10.000 frton felüli birtokra 4 1/2% törlesztéssel a leggyorsabban kieszközöl; szabad kézből elad két földbirtokot, az egyik 500, a másik 1000 katasztrális hold. 98 2-4

BREITNER JÓZSEF,
Nagyvárad, Pável-utca 376.

A

BIKSZÁDI

ásványos gyógyvizet,

mely egyedüli a maga nemében, több hírneves egyetemi orvostanár és hírneves vidéki orvosok, hatásánál fogva fölébe helyezik a **külföldi és drága Selters és Gleichenbergi vizeknek.** Gyógyító hatása a **BIKSZÁDI ásványos gyógyviznek** kitűnően bevált idült és heveny lécsőhurut, hangszálag hurut, **vérköpés** ellen. Nagy konyhasó tartalmánál fogva, **vérhányás,** tüdőcsúcs hurutnál és kezdődő **gümőkornál,** továbbá kitűnő eredményt értek a **bikszádi víz** alkalmazása által **emésztetlenség,** idült- és heveny gyomorhurut, máj és **epe** hólyagbántalommál, a **belek** renyhe működésénél, vesehomokban szenvedőknél, a nyirok renyhe keringésénél, valamint **gürvélykóros** daganatoknál, heveny- és idült női bántalmaknál mint **specificum** vált be.

Álappal és ismertető könyvecskével bérmentve szolgál:

Bérlők: **ALMER LAJOS és KÁROLY,** a kútkézelőség, nagybányai lakosok. Bikszád, Szalmárryegy. Kapható **Nagyváradon, Kádár János és Wurst József** urak fűszer üzletében.

Az alant irt legutányosabb árak mellett, **házhoz szállítva:** egy üveg 1/2 literes **bikszádi víz 14 kr.,** ha az üveget visszaadjuk **11 kr.** Egy üveg 1 literes **bikszádi víz 22 kr.,** ha az üveget visszaadjuk **16 kr.** Egy láda 40 1/2 literes üveg **bikszádi víz 5 frt 20 kr.,** a 40 üres üveget ha visszaadjuk **3 frt 70 kr.** Egy láda 25 1 literes üveg **bikszádi víz 5 frt 20 kr.,** a 25 üres üveget ha visszaadjuk **3 frt 70 kr.** 131 1-10

1.000,000 Korona

Egy millió nyerhető. 94 2-6

A 2-ik magy. kir. szabad. osztálysorsjáték **50.000 nyereményének jegyzéke.**

A játékterv 9. §-a szerint a legnagyobb nyeremény

1.000,000 korona.
Egy millió

A nyeremények következőleg vannak beosztva.

Nyeremények	Korona
1 á	600 000
1 »	400 000
1 »	200 000
2 »	100 000
1 »	90 000
1 »	80 000
1 »	70 000
2 »	60 000
1 »	40 000
5 »	30 000
1 »	25 000
7 »	20 000
3 »	15 000
31 »	10 000
67 »	5 000
3 »	3 000
432 »	2 000
763 »	1 000
1238 »	500
90 »	300
47350 »	200, 170, 130, 100, 80, 40 korona.
50 000 nyerc. és jutalom	13 160 000 kor. ért.
melyek hat osztályban kisorsoltatnak.	

A 2-ik magy. kir. szab. osztálysorsjátékban

a sorsolási program szerint **egy millió koronát,** tehát hatalmas összegű készpénzt nyer a legnagyobb nyeremény a játékterv 9. §-a szerint; ennél fogva ezen osztálysorsjáték nagyon előnyös nyeresési esélyeket nyújt; és pedig

100.000 50.000
eredeti sorsjegy pénznyereményt.

A sorsjegyek felének nyernie kell. Az összes 50.000 nyeremény a mellé álló jegyzékben fel van sorolva és a kormány ellenőrzése mellett hat egymásután következő rövid időközben kisorsoltatik, midőn is a nyert összeg a szerencsés nyerőnek készpénzben kifizetetik.

Eredeti sorsjegyeket következő eredeti áron adunk el:

Egész	eredeti sorsjegy 6 frt — kr.
Fél	» » 3 » — »
Negyed	» » 1 » 50 »
Nyolczad	» » 0 » 75 »

Az összegnek postautalványon való vétele után azonnal megküldjük a rendes eredeti sorsjegyet az első huzásbani érvényesül. Kívánatra utánvétellel is küldjük a sorsjegyeket.

Minden sorsjegyküldeményhez az eredeti huzási programot is megküldjük és minden huzás után vevőnk azonnal megkapják az eredeti huzási lajstromot.

Gyakran ezeket kockáztatnak merész vállalatokba, a midőn a kilitásba helyezett nyeremény nagyon kérdéses. Ennek fogva kockáztassunk egy sorsjegy vételével aránylag oly csekély összeget, a mely által hirtelen nagy tőkét nyerhetünk.

Sorsjegykészletünk nagyon csekély és gyorsan elfogyhat tehát ajánljuk, hogy a rendelmenyvel ne késünk és kérjük azokat lehetőleg azonnal, azonban mindenestire

legkésőbb **f. é. április 25-ig**

hozzánk beküldeni.

Fehér Lajos és társa

a m. k. szab. osztálysorsjáték főelárusító.

BUDAPEST,
Gizella-tér 5. sz.

Mindenféle friss Conservált halak és sajtok.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy fűszer-, bor- és csemege-kereskedésemben a

MAUTHNER-féle

gazdasági-, vetemény- és virágmagvak, a legutányosabb árban beszerezhetők.

Hivatalosan plombozott **arankamentes** valódi provençe-i legfinomabb francia, olasz és magyar luczerna, stirii lóhere, oberndorfi talarmány-répa magvakat, pázsit és fűmag keverékeket stb. ojtóviasz, kékkő, raffia háncs, azurin, gépolaj, szóval mindenféle gazdasági cikkekben hagy raktárt tartok.

Nagy választék szép husvétii cikkekben.

csukor tojások, dísz és csemege csukorkákban.

Ajánlok a husvétii ünnepekre friss **kassai és prágai sonkát,** melyekre előzetes megrendelést kérek tenni, hogy azok szétküldését idejében eszközölhessem.

Tudatom továbbá, hogy mindenféle friss töltésű, ásvány-, gyógy- és borvizek megérkeztek és azokat a legutányosabb árban számítom.

Vidéki rendelmenyek azonnal és a legnagyobb gondal eszközöltetnek. **Csomagoiásért díjat nem számítok.**

Kívánatra részletes árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgálok.

128 2-3

Kitűnő tisztelettel

ifj. Popper József,

Biharmegye szállítója,

Fő- és Starovecky-utca sarkán.

Valódi Martell Cognac és Mumm-féle francia pezsgők.

A Chitz és Mellner-féle legkittünőbb olajos festékek és szobapadló mázak egyedüli főraktára.

Az „Emilia gőzhenger műmalom liszt főraktára.”

BODÓ és GAAL

fűszer-, csemege- és borkereskedése a „fehér kutya”-hoz
Nagyváradon.

Van szerencsénk a n. é. közönség b. tudomására juttatni, hogy a helybeli piacon, **Szt.-László-téren a Fundatio épületben**

— fűszer-, csemege- és borüzletet —

nyitottunk és ugyanazt **BODÓ és GAAL** törvényszékiileg bejegyzett cégünk alatt és saját számlánkra vezetni fogjuk.

Üzletünket a mai kor legmagasabb igényeinek megfelelőleg akként rendeztük be, hogy ugy a részletüzlet miként a nagykereskedés követelményeinek mindenkor és mindenben megfelelhessen s megbízóink kívánalmait teljesen kielégíthessük. Bevásárlásainknál különös figyelmet fordítunk arra, hogy csakis előnyösen ismert házaktól fedezzük szükségleteinket, ami által azon kedvező helyzetet érhetjük el, hogy igen tisztelt vevőinknek mindenkor szolid árak mellett a legjobb áruval szolgáljunk. Különösen b. figyelmébe ajánljuk kitűnő csemege s pezsgő borainkat, valódi francia cognac, déli gyümölcs s mindennemű hideg felvágottak, csemege sajtjainkat, a beállott bőjt alkalmából pedig conservált halaink nagy raktárát, nemkülönben husvéti cukorka és díszárgyaink, kitűnő friss francia, már friss új máltai burgonya s egyéb külföldi kerti terményeink (zöld bab, spárga, carfiel) stb. nagy raktárunkat.

A sok éves tevékenység, melyet a gyarmat és fűszer áru kereskedésnek szenteltünk, valamint a megfelelő tőke melylyel rendelkezünk, jogosít azon reményre, hogy vállalatunkat támogatni és bennünket megrendeléseikkel megtisztelni fognak. Minek reményében magunkat a n. é. közönség b. figyelmébe ajánlván, vagyunk

teljes tisztelettel

☛ **Telefon összeköttetés.** ☛

Bodó és Gaal.

90 9—10

Hatóságilag engedélyezett végeladás!

NAGY VÉGELADÁS!

Még csak e hóban

FREIBERGER ALBERT-nél,

hol a legszebb

napernyők, ruhák, blousok,
kalapok és virágok

potom áron kaphatók.

Hatóságilag engedélyezett végeladás!

Még csak e hóban!

Még csak e hóban!

130 3—4

Csődtömegek eladása!!!

A n. é. közönség b. tudomására adom, hogy két üzletet csődtömegben megvettem, a melyben csupa **finom áruk** vannak, mint

női ruha szövetek

nagy választékban. Ottomán **selymek, bársonyok**, plüsch és ugy rövid áruk is mint csipkék, szalagok, férfi ingek stb. az összes árukat a beszerzési ár **feléért** vagyis **50%** ár **vesztéssel** kiárusítom kicsinyben.

Fölhivom a n. é. közönséget e ritka alkalom kihasználására és kérem b. meglátogatásaikat.

134 1-3

kiváló tisztelettel

LUSZTIG ÁBRAHÁM,

Nagypiaczter.

Némethy-ház.

Üzlet-átvételi értesítés!

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy Bémer-téri Grunwald-házban levő **HIRSCHL H. czég czipő-üzletét** átvettem,

kalap- és uri-divat cikkekkel

a mai kor legmagasabb igényeinek megfelelően kibővitve

Hirschl H. utóda **PÁRTOS ARNOLD** czég alatt

tovább vezetni fogom.

Elvem a legjobb minőségű árukat tartani és a **legjutányosabb** áron árusítani.

Dús választék: Carlsbadi és párisi különlegességek női-, férfi- és gyermek **czipőkben**. Legujabb divatu **kalapok**. Férfi- és gyermek **fehérneműek**. Legizlésebb **nyakkendők**. Francia baliszt és vászon **zsebkendők**. Glacé angol és selyem **keztük** Női, férfi és gyermek **harisnyák**. **Esernyők** gyári raktára stb.

Midőn még a t. vevőközönség szives figyelmét elődöntől átvett **5000** pár női-, férfi- és gyermek **czipőkre** felhivom, melyeket **40 százalékkal** olcsóbban árusítok ki, — b. pártfogásukat kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

Pártos Arnold.

100 3-5

Nagyvárad-Szöllősi Gőz-Sörgyár

Pecze-Szöllős (Nagyvárad mellett.)

Van szerencsénk a n. é. fogyasztó közönségnek a főzdeinkben készült **kitünő minőségű, erősen főzött és megfelelőleg érlett**

László- és Márcziusi sört

ajánlani.

Tekintve, hogy az ősz folyamában tetemes költséggel nagy szabású és kitünő rendszerű **új ászok és jégpinczét** építettünk, azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy minden tekintetben kifogástalan, kitünő termékünkkel a legmesszebb menő igényeket is kielégíthetjük.

Megrendeléseket úgy hordók, mint **50 palaczkot** tartalmazó ládákban közvetlen gyártelepünkön **Pecze-Szöllősön (Nagyvárad mellett)** avagy városi irodánkban **Nagyváradon** fogadunk el.

Nagyvárad-városi vevőinknek a sört saját fogatunkon házhoz szállítjuk.

Árjegyzékkel kívánatra kézséggel és bérmentve szolgálunk.

106 8-15

Kérve a n. é. közönségnek további szives pártfogását, maradunk szolgálatára készen.

Kiváló tisztelettel

Nagyvárad-Szöllősi Gőz-Sörgyár.

Ezen sorsjáték 6 osztályra osztott össznyereménye a következő:

korona		korona	
1 jutalom nyeremény	à 600,000	1 nyeremény	à 25,000
1 nyeremény	„ 400,000	7 „ „	20,000
1 „ „	200,000	3 „ „	15,000
2 „ „	100,000	31 „ „	10,000
1 „ „	90,000	67 „ „	5000
1 „ „	80,000	3 „ „	3000
1 „ „	70,000	432 „ „	2000
2 „ „	60,000	763 „ „	1000
1 „ „	40,000	1238 „ „	500
5 „ „	30,000	90 „ „	300

31700 nyeremény à 200 kor. 3900 nyeremény à 170 kor. 4900 nyeremény à 130 kor. 50 nyeremény à 100 kor. 3900 nyeremény à 80 kor. 2900 nyeremény à 40 kor., összesen

50,000 nyeremény

13.160,000 korona összegben.

BIHARI EDE

Magy. kir. szabadalmazott

osztálysorsjáték

főelárusító helye.

Elküldök utánvétellel vagy a betétösszeg előleges beküldése ellen (posta utalvánnyal vagy ajánlott levélben)

I. osztályu eredeti sorsjegyet

egy egész	egy fél	egy negyed	egy nyolczad
6.— frt	3.— frt.	1.50 frt.	—75 kr.

A hivatalos terv minden megrendelőnek ingyen mellékeltek. A házasságjegyeket mindjárt a huzás után felszólítás nélkül beküldöm.

Megrendeléseket kérem minél előbb a sorsjegyek eladásával megbízott főelárusítónak

BIHARI EDE

BUDAPEST,
Kerepesi-ut 20.

beküldeni.

A legnagyobb nyeremény a legszerencsésebb esetben

EGY MILLIÓ KORONA.

UJ SIRKŐ RAKTÁR!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint *Nagyváradon, Fő-utca, a Bihar megyei Casinó épületében*

BOROS I. czég alatt

 sirkő-raktárt és kőfaragó-műhelyt

rendeztem be, hol nagy választékban kül- és belföldi

márvány, granit, sienit, diorit és labrador

sirkőemlékek a legegyszerűbtől a legmagasabb igényeknek megfelelő kivitelig raktáron tartok.

Elvállalok sírboltok építését, sirkő emlékek felállítását, esetleg áthelyezését, továbbá sírszegély elkészítését, sírfeliratok bevésését és valódi arannyal való megaranyozását.

Sirkőemlékek, valamint sírkerítések vidékre való szállítását fellállítását gyorsan és pontosan saját felelősségem mellett jutányosan eszközölöm.

Tervrajzokat árszámítással kívánatra ingyen készítek.

Midőn helybeli új vállalatomat a t. érdeklődők b. figyelmébe ajánlom, bátorkodom megjegyezni, hogy e szakba vágó mindennemű munkálatomat bármely versenytársamnál olcsóbban készítem.

Tisztelettel

BOROS I.

Meggyőződés czéljából kérem tisztelettel, üzletemet felkeresni szíveskedjenek, hol bárkinek is a legolcsóbb ajánlattal szívesen szolgálók.

Különlegességek:
Nyakkendők
és
zsebkendőkben.

UJ URI

Patent
BICZIKLI
cipők egyedüli raktára.

DIVATÁRUHÁZ.

EIGNER EDE Nagyvárad, Zöldfa-utca.

Van szerencsém a t. czimü közönség nagybecsü tudomására hozni, hogy a Zöldfa-utczában, ifj. Weisz Bernáth czéggel szemben — egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

uri divat és cipő-üzletet

nyitottam.

Raktárom állandó tárháza lesz a legutolsó divatnak megfelelő minden a szakmámba vágó czikkeknél, u. m.

czipők minden kivitelben,
angol és olasz kalapok, nyakkendők, fehérneműek,
satén és selyem ingek,
zsebkendők, harisnyák, esőernyők,
SÉTABOTOK,
francia és angol illatszerek, pénz- és szivar-tárczák,
ing- és kézelő-gombok, keztyűk,
utazó bőröndök és kézi táskáknak stb.

legnagyobb választékban.

Számos éven át e téren szerzett tapasztalataim, valamint első bevásárlási forrásaim által azon kellemes helyzetben vagyok, hogy áruimat, mint

a legjobbat a legjutányosabb árban

bocsáthatom t. vevőim rendelkezésére. — Szolid üzleti elveimmel pedig oda fogok hatni, hogy t. vevőimet mindenkor és minden tekintetben kielégíthessem.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, maradtam

Legújabb
angol
KALAPOK.

kiváló tisztelettel

EIGNER EDE.

Valódi
francia
ILLATSZEREK.

Pompás Kanári-előénekeseket

küld utánvétel mellett,
 éneklő képességökhöz mérten
8—20 Mark értékben.
 8 napi próbaidő.
 Ugyancsak czélszerű kalitkákat,
 (Gesangs und Rollerkäfig)
 melyeket minden nagyobb kiállítás
 kitüntetett.
Árjegyzék ingyen.
 W. H E E R I N G, St.-Andreasberg
 (Harz) 427.

7—10

Jelzálogkölesönt

filoxera által elpusztított szőlők ujonani befásítására 5%, termő szőlőkre 5%, városi és nagyközségbeli házakra 5 és 6%-ra.

Földbirtokra:

65 évi törlesztésre	4 ³ / ₄ %
63 ¹ / ₂ « » » » »	4 ¹ / ₄ %
50 évi törlesztésre	5 %
30—40 évi törlesztésre	6 %
20—30 évi törlesztésre	7% mellett

ajánl és felvilágosítást nyújt 20 kr. válsz bélyeg ellenében **Horváth Ede**
 64 14—0 Pilis-Csabán.

BIHARI S.

vizvezeték berendező és épület bádigos.
N.-Teleki-utca 423.

Elvállal teljes fürdő-berendezéseket, épület-bádigos munkát, esator-názási és electrotechni-kusi berendezéseket.

Valamint javításokat is jutányosan eszközöl.

Értesítés!

Van szerencsém értesíteni a n. é. kö-zönséget, hogy a tavaszi idényre **feltűnő kivitelű napernyők, divatszövetek, mosókelmék, vásznak**

kész fehérneműek

nagy választékban megérkeztek, melyek feltűnő olesó árban kaphatók.

Szives pártfogásukat kérve

86 6—6

kiváló tisztelettel

Beczky Lajos.

Vetés ideje: Augusztus és szeptem-ber.
 Ültetés távolsága: 15—20 cm;
 Talaj minősége: jól trágyázott.
Mauthner-féle magvak.
 Ausaatzeit: August und Sep-tember.
 Pflanzweite: 15—20 Cm.
 Bodenbeschaffenheit: Gut gedüngt.

A MAUTHNER-féle

hirneves

konyhakerti- és virágmagvak

zárt és hatóságilag védett csoma-gokban törvényesen bejegyzett **medve-védjeggyel**

valamennyi nagyobb

fűszer és vaskereskedésekben

kaphatók.

A Budapesten Andrassy-ut 23. szám a. létező **Mauthner Ödön** czég csakis olyan csomagoknál vállal teljes jótállást egészen **friss és valódi** magvakért, a mely csomagok **ragasztva, a medve-ábrával és a Maut-ner névvel** jelölve, ugy a mint a mellékelt rajz is mutatja. 27—27

Alapított 1850-ben.

Dell'Ortó Károly magkereskedése

a »Zöld koszorú«-hoz Nagyvárad, Szt-László-tér.

Gazdasági-, kerti és virágmagvak, gumók. A legkitűnőbb magvaimat

van szerencsém a nagyérdemű gazdaközönségnek ajánlani.

Arankamentes francia és magyar luczerna, stíriai vörös lóhere, angol perjemagvakat és a legkitűnőbb pázsit diszvegyüléket. Valódi obern-dorfi, eckendorfi, palaczk alakú, Dobidos javított új; Mamuth takarmány-répa magvakat, melyekért felelősséget vállalok.

Bükköny, lenmag, muhar, köles.

A fentnevezett magvakat nagyban a legjutányosabb ár mellett szállítom. — A t. gazdaközönség b. megrendeléseit a legnagyobb készséggel várva, maradok

kiváló tisztelettel

Dell'Ortó Károly.

Képes árjegyzéket kívánatra bérmentve küldök. Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítek csomagolási költség nélkül.

100 4—4

A leghatásosabb **HÁZISZER**, mely az emésztést szabályozza, rendes vérkeringést eredményez, a vérnek beteges alkotásait el-távolítja (az egészség fentartásá-nak első feltétele) ugy leggyorsabban eltávolít minden gyomorhajt u. m.: ét-vágytalanság, savanyu felbőfögés, felfuvódás, hányás, has s gyomor-fájás, gyomorgöres, gyomortulter-helés, elnyálkásodás, aranyér, nőibajok s bélbajokat

Mindennemű gyuladás seb és daga-nat ellen több ezer köszönőirat által **biztos hatásnak** elismert szer: Biztos si-kerrel alkalmazható gyuladásoknál, tejrekedésnél és emlékeményedésnél a gyermekválasztásnál: kelevényeknél, vérdaganatnál, genyedésnél, pokol-varnál, körömdaganatnál, kézen vagy lábon elő-forduló körömméreg ellen, keményedéseknel, da-ganatoknál, mirigydaganatoknál, elzsírosodásnál stb. Minden gyuladás, daganat keményedés a leg-rövidebb idő alatt meggyógyítatik; ha azonban genyedés áll be, akkor a daganat leg-rövidebb idő alatt fájdalom nélkül kiszivatik és meggyógyítatik.

Dr. Rosa életbalzsama

PRÁGAI HÁZIKENŐCS

Fragner B. gyógytárából, Prága 203—III.

E szer felhívja, gyorsítja az emésztés tervekonyosságát, egészséges tiszta vért ad s mint ilyen biztos elterjedt s elismert népszerű háziszser.
 Egy üveg 50 kr. Dupla adag 1 frt. Postával 20 krral több.

A gyógyulás fájdalommentes s a kenőcs hűsítő hatással van
 Egy adag 25 kr és 35 kr. Postával 6 krral több.

ÓVÁS!

Csak az eredeti FRAGNER B. prágai készítményeket kérjük s jól vigyáz-zunk a csomagolásra, melyeken a jobbról s balról lerajzolt védjegyeket megfigyeljük. Mert csakis az a valódi Rosa-féle balzsam a melyen a gömbölyű véd-jegy s az a valódi prágai házikenőcs, a melyen a háromszögletű védjegy feltalálható.

A ki engem bármiféle hamisításra rávezet, díjazásban részesül.

Sok ezer köszönőlevél meglekinthető.

Raktár Budapesten: Török J., Egger A. gyógyszerészeknél; Thallmajer és Seitz, Kochmeister utódnál és **Hering Sándornál Nagyváradon.**

A készítő **FRAGNER B.** gyógyszerészében a Fekete Sashoz Prága, Ecse der Ppornergasse Nr. 203.

Minden megrendelés postafordulattal megküldetik.

ÚJ DONTSÁGOK!

A tavaszi idényre nagy választékban megérkeztek

NÁDOR L. és TÁRSA

férfi-divat és czipőüzletében

Nagyváradon, Zöldfa-utca,

hol a legjobb minőségben

rendkívül leszállított árban

a következő áruk kaphatók:

legújabb divatu zöld és barna bőrből készült czipők,

férfi sárga fél és egész fűzős czipők,

női és gyermek czipők, salon és reggeli czipők,

legújabb divatu kalapok,

ingek, gallérok, nyakkendők, tuorista-ingek, sétabotok,

esőernyők, férfi-keztyűk, harisnyák,

zsebkendők és illatszerek.

88 8-10

TELEFON!

Telefon!

Valódi Pichler-féle kalapok raktára.

Tisztelettel

NÁDOR L. és TÁRSA.

Legnagyobb nyeremény

legszerencésőbb esetben

1.000,000 korona.

Az összes 50,000 nyeremény JEGYZÉKE.

A legnagyobb nyeremény legszerencésőbb esetben **1.000,000 korona**

A nyeremények részletes beosztása a következő:

Készpénzben fizetendő	Jutalom	Korona
1	Jutalom	600000
1	nyer. á	400000
1	" "	200000
2	" "	100000
1	" "	90000
1	" "	80000
1	" "	70000
2	" "	60000
1	" "	40000
5	" "	30000
1	" "	25000
2	" "	20000
3	" "	15000
31	" "	10000
67	" "	5000
3	" "	3000
432	" "	2000
763	" "	1000
1238	" "	500
99	" "	300
31700	" "	200
3990	" "	170
4900	" "	130
50	" "	100
3900	" "	80
2900	" "	40

50,000 nyer. és jut. összegben **13.160,000**

melyek hat huzásban sorsoltatnak ki.

A második nagy magy. kir. osztálysorsjáték nem-sokára ismét megkezdődik és

100,000 sorsjegyre **50,000** nyeremény

jut, vagyis az oldalt levő nyereményjegyzék szerint az összes sorsjegyek fele feltétlenül nyerni fog.

A nyeresi esélyek tehát, amint már általánosan ismeretes, óriásiak.

Szíves mielőbbi megrendeléseknél eredeti sorsjegyeket a tervszerű eredeti árban és pedig:

- egy egész I-ső oszt. eredeti sorsjegyet 6.- irt
- > fel > > > 3.- >
- > negyed > > > 1.50 >
- > nyolcad > > > .75 >

küldünk szét utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése ellenében.

A huzások után megküldjük tisztelt vevőinknek a hivatalos huzási jegyzéket, hivatalos tervezetek pedig díjtalanul állanak előre is rendelkezésre. Amint ismeretes a huzások a magy. kir. kormány ellenőrzése mellett nyilvánosak és azoknál mindenki megjelenhetik.

Kiváló szerencse

kedvezett főarudánk az I. magy. kir. osztálysorsjátékban, a mennyiben már az előző osztályokban (az első öt osztályban) 100.000, 30.000, 5000, valamint számos 2000, 1000, 500 és 300 koronás nyereményt nyertek főarudánkban, melyeket a szerencsés nyerőknek ki is fizettünk.

Ajánlatos ennél fogva a II-ik magy. kir. osztálysorsjáték I-ső huzásához a megrendeléseket mielőbb hozzánk juttatni. Emlékeztetünk az első sorsjátéknál hangoztatott azon többszöri figyelmeztetésünkre, hogy röviddel az első osztály huzás előtt az első osztály sorsjegyek elkelnék és igazunk is volt, mert még közvetlen az első osztály huzása előtt a bel- és külföld elárasztott bennünket rendelményekkel olyannyira, hogy a későn érkezőket legnagyobb sajnálatunkra már nem eszközölhetjük.

Kérjük tehát a rendelményeket az első osztályhoz mielőbb, mindenesetre azonban legkésőbb

április hó 15-éig

hozzánk beküldeni, mert csak ez esetben ígérhetjük ezek biztos eszközését.

Török A. és Társa

a magy. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusító

Budapest, V., Váci-körút 4A.

A társulat magyarországi vezérképviselője:
Gróf SZÉCHENYI EMIL.

A társulat bankja:
MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására hozni miszerint Weisz Gyula urat

kerületi képviselőtünkkel megbíztuk.

Tisztelettel

hamburgi katona-szolgálati, kiházasítási és köröltöltési társulat
77 4-6

HAMBURGBAN.

Kerületi iroda: **Zöldfa-utca 25.**

Lakás: **Nagy-Magyar-utca Köblös-ház.**

Hol ügynökök jó díjazás mellett felvétetnek.

Jelzálog kölcsönöket

4³/₄ százalékra,

melyben már a tőke törlesztés is bennfoglaltatik, **convertálásokat** minden előleg nélkül ingatlanok adás vételét valamint azok bérbeadását a legjutányosabb feltételek mellett a legrövidebb idő alatt eszközöl

a **Jelzálogkölcsön és ingatlan forgalom intézet**

Nagyvárad,

Szent-János-utca 312. szám alatt.

Horváth János

szücsmester,

üzlethelyiség és kalap nagyraktár

Nagyvárad, Olaszi, Fő-utca,

Orsolya-zárdával szemben.

Téli ruhákat és szőnyegeket nyári megőrzésre szücs üzletében kezeség mellett elfogadok.

Tisztelettel

HORVÁTH JÁNOS,
szücsmester.

127 1-3

HUSVÉTI ÜNNEPEKRE.

Legszebb **czukor, selyem és plüsché tojások. Bonbonierek,** legnagyobb választékban.

Czukorkák, csokoládé desszertek.

Kugler sütemények és czukorkák egyedüli elárusítása.

Valódi prágai sódar **2¹/₂-3** kilós kaphatók

Diósy Ödön csemege üzletében

Nagyvárad, Bémer-tér.

Uj üzlet!
Zöldfa épület 1. szám.

Hazai
gyártmányu
vásznak
1 vég 30 röl
3.50.

Pique, batist
és mindennemű
mosóruhák.

Uj üzlet!
Zöldfa-utca, Zöldfa épület.

36
minőségű
voilok
12 kr.

női és férfi fehérneműekben
Dus választék
állandó nagy raktár
függöny és ággyterítőkbén.
Szőnyeg, paplan, matraccz, valamint Linoleum futó-szőnyeg.

Ruhaszövetek és Selvmek.
Bérléses
Bérléses
Bérléses

GOTTLIBB és UJHÉLYI
Nagyvárad
Zöldfa-utca, Zöldfa-épület
1. számu bolthelyiség.

30 röl
2.50, 3, 3.50, 4, 6, 7.
legfinomabb
8.35.
Chiton
1 vég

Uj üzlet!
Zöldfa épület 1. szám.

Szepesi
vászón és asztalneműek.

métereje 26 kr.
Ujdonság
szövetek
Ruhá-

Uj üzlet!
Zöldfa-utca, Zöldfa épület.

Dunaparton.

Az özvegyasszonytól kifogyott a kenyér,
S három éhes gyermek zokogva enni kér;
Sápadt, sovány arcuk végig-végigszántja
Sűrű könnyeiknek patakzó folyása.

Szegény özvegyasszony ide-oda futkos.
Vajjon mit vihetne még a zsidóházhoz?
Nincs semmi — nincs semmi — az utolsó párna
Tegnap reggel jutott be a zálogházba.

Kibomlott hajával szárazítja könnyeit.
„Már ő is elhagyott! Az Isten sem segít!“
A mint fel-aljár néma fájdalomban,
Sír a három gyermek, sirdogál mindjobban.

Szegény özvegyasszony a mint őket nézi,
Meghasad a szive, meghasad, úgy érzi,
Hadd hasadjon! ugys minden napja bánat —
Ha meghalna — jaj, de itt hagyja e hármát?

Elviszi őket is! Elviszi magával,
Velök együtt megy a másvilágba átál.
Ártatlan lelkek az Urnak visszaadja,
Viseljen rá gondot, aki neki adta!

A kicsi Juliskát kapja a karjába,
Erzsike, Pistike ballagnak utána.
„Ne siess úgy!“ szólnak kéréltve anyjokra,
Hulló könnyeiket kezökkel mázolvá.

Ott zuhog a Duna. Piszkos vize sárga,
Iszaptól, szeméttől nehéz a hulláma.
Szegény özvegyasszony egész teste reszket —
Öleiben utközben elaludt a gyermek.

Ott mormol a hullám. Csak kis Juliskára
Ne szállott volna oly édes drom rája!
Ha most beugranak — jaj, beh megjíjedne!
Szegény özvegyasszony csak nézi reszketve.

Nekiindul — majd meg visszaretten újra
„Nem, nem lehet!“ utlog könnybe elborulva.
Támolyogva, némán, lassan haza mennek.
S a nő karján alszik nyugodtan a gyermek.

Radványi Aladár.

Sapieha herceg húsvéti mulatsága.

Irta: ALEXANDROWNA.

Vilkowsky uram szerény falusi portáján
gőgösen áll szemben az agg háziurral a dus-
gazdag Sapieha herceg s erőltetett mosolylyal
veregeti meg annak görnyedt vállait:

— Amit csak szemed szád kíván, az mind
a tied, jó öregem! arany, ezüst, marháim, tüzes
tokaji borom, nemes paripám — válogathatsz
bennük tetszés szerint. De kell, hogy birjam
ezt a te pár nyomorult viskódat, maréknyi
földedet minden áron, — nem tűröm, hogy
rozzant határkövek álljanak utamba, ha a szél-
lel versenyt futó paripámon a futó vad után
száguldozok. Enyém itt minden, ameddig csak
a föld az éggel összeér, kivéve ezt az átkozott
Vilkowót — hogy az ördög vinné el! . . .

Az öreg nemes alázatosan hallgatá végig
a gőgös nagy ur daczos kifakadását. Zavartan
izgett-mozgott, a mint a herceg hajdúi kicsőr-
renték két hatalmas zacskó arany ezüst tartal-
mát az ócska asztalra, mely megingott a szo-
kattan teher alatt. Aztán kissé nekibátorodva,
remegő hangon szóla:

— Kegyes nagy uram! Nincs arra szívem,
hogy áruba bocsássam az én kedves Vilkamo
falvamat! apámtól öröklém, az meg az övétől
és így sorba legelső ősünkig. Családi fészünk
ez, melytől nevünk is ered . . . Ott a kis tem-
plomban keresztelték, eskették és temették el
mindannyi elődömet — ott akarok magam is
pihenni, boldogult jó feleségem oldalán . . .
Kérlek alázatosan, kegyelmes uram, vited el
tőlem arany ezüst pénzedet! . . .

Sapieha gőgösen veté hátra fejét; homloka
összerándult s szemei gonoszul villantak meg.
De uralkodott magán s leereszkedőleg bucsut

intve Vilkowsky uram felé, kifordult szó nélkül
az ajtón. Az öreg félénken, ügyetlenkedve segi-
tett a hajduknak a szétgurult arany tallérokat
összeszedgetni.

Megjött húsvét vasárnapja! Nagy ünnepe
ez az ájtatos lengyel uraknak a hosszadalmas
böjtölés és önsanyargatás hetei után. A plébá-
nos alig győzi a temérdek sonkát, tojást, kalá-
csot, bort s mindennemű drága ételt-italt meg-
szentelni, mellyel Sapieha uram cselédsége
szekérszámra járul elibe. Mert nagy mulatság
folyik ám a hercegi palotában a keresztény
örömnép tisztelésére. Harsog a trombita,
perog a dob, zeng a hegedű a kastély tornácán,
melynek lépcsőfokán a herceg maga fogadja
vendégeit, ősi szokás szerint testvéries csókkal
üdvözölve őket. De senkit sem tüntet ki ugy-
nyájas szívességével, mint az öreg Vilkowskyt,
kinek hosszú ősz bajusza már szinte félre áll
az alyafias csókolódzástól. Sapieha maga vezeti
be őt karonfogva a fényes étterembe, sajátke-
zűleg rakja elibe a legizletesebb falatokat s
töltögeti meg poharát a legfinomabb lengyel
pálinkából . . .

— Rajta, rajta fiúk, hangzik a háziur hal-
talmas hangja az általános örömszivajnak kö-
zötte, — álljatok neki, lakjatok jól az országos
örömnep megünneplésére! Vége a böjtnek nem
rontja többet ecetes-olajos kotyvalék a gyom-
runkat . . . Pajtás, abból a sonkából, ne kimél-
jétek azt a tokajit! . . .

Általános éljenzés a felelet e vendégsze-
rető felszólításra. Ez aztán az igazi keresztény
ember! Ez aztán az igazi lengyel nagyur!

Senki sem kináltatja magát soká. Sorban
jár a tokaji borral telt kristály kehely, aztán
falhoz vágják, hogy senki se igyék belőle töb-
bet, minien a háziur egészségére lőn kiürítve.
Az ebédből vacsora is lesz, a vacsorából reg-
geli, — három álló napig se vége se hossza a
lakomázásnak és mulatozásnak.

Vilkowsky uramnak már zug a füle táro-
gatók, trombiták muzsikájától, — szemei káp-
ráznak s már csak zavarosan látja a bortól
kihevült arcokat maga körül, hallja a kardok
csattogását, amint két alaposan benyakalt atyafi
egymásnak ront . . . Tiszser is feltápáskodik
az öreg, de a herceg mindannyiszor vissza-
nyomja helyére s újra megtölti előtte a göm-
böltyü fenekü bratinát az édes meggy pálinkával.
Hanem harmadnapra már sehogy sincs mara-
dása az ősz urnak — összeszedi bundáját, bá-
ránybőr süvegét, befogat zölyögős bricskájába
s vidáman ügetnek ki a hosszuszőrű lovacskák
a vendégszerető herceg udvarából.

Öreg este van. Sötétben emelkednek ki a
sugár fenyőfák a fehérítő homokból. Az öreg
nemes jóízűen szundikál, sőt a kocsis is jobbra-
balra kezd bólogatni mámoros fejével, míg a
lovak szélesebesen száguldanak hazafelé az is-
merős uton. Egyszerre csak visszahököl a két
okos állat s hirtelen megállnak, — kocsis gazda,
felriad . . .

— Te ügyetlen számár, kiált Vilkowsky
bosszusan — eltévedtél úgy-e? Ide azzal az ostor-
ral, hadd huzzak egyet részeg fejedre!

— Minden jó lélek dicséri az Urat — rebegi
a halálra rémült legény. Itt a kőkereszt, ott
áll a vén hársfa, szárlépcsőnyire Vilkowstól . . .
Nézd körül magad uram! eltűnt a mi Vilkowónk
a föld színéről! . . .

Az öreg ur kiugrik a bricskából: Jézus,
Mária, meg vagyok-e babonázva? Héj, segítség,
emberek, segítség!

Mert ahol a falunak kéne állani, ott nincs
egyéb porhanyós szántóföldnél . . .

Egyszerre csak megzörren a szomszéd
fenyves. Öreg emberek bujnak elé, dideregve,
fogvaczogva; — siró asszonyok, nyöszörgő kis-
dedekkel keblükön. A férfiak odarohannak ősz
uruk elé s egyszerre kezdi mind beszélni mi
történt, mialatt sűrű könyvek patakanak sze-
meikből:

— Jöttek a kozákok, Sapieha herceg
emberei — összeromboltak kastélyt, kunyhót,
leégették kis templomunkat, szétduzták kripiáját
. . . Elhajtották marháinkat — aztán bennün-
ket fogtak az ekevas elé s felszántatták velünk
Vilkows földjét . . . És sőt hintettek a bá-
rázdákba . . .

Vilkowsky uram kővé meredten hallgatá
végig e rémtörténetet.

— Óh édes kis templomom, drága szent

koporsóim! nyögő keservesen, zibáló mellel —
aztán nagyot kapott a levegő után s élettele-
nül rogyott össze családi fészke hült helyén.

Igy ünnepelé meg Sapieha Marczin herceg
az 1742. év húsvéti napjait.

Domenico Ghirlandajo és Amerigo Vespucci.

Irta: dr. Némethy Gyula.

O Florence, Florence! ô beauté dont l'attrait
S'accroît de jour en jour par un charme secret!

L'art! le rêve idéal des plus nobles esprits,
Se révélant enfin à mes regards surpris
Et versant ses trésors dans mon âme élargie,
M'inonde des rayons de sa triple magie.
Toiles, fresques, palais marbres au pur contour,
Comment ai-je vécu sans vous jusqu'à ce jour?

Edouard Grenier.

» Mondom pedig nektek: hogy mindannak,
akinek vagyon adatik és bővelkedni fog . . .
(Luk. 19. 26.) Önkénytelenül az Üdvözítő e
szavai jutottak eszembe, midőn az előkelő angol
szemle The Athenaeum febr. 19-iki számában
azt olvastam, hogy Flórenczben, amely eddig is
valóságos kincsesháza volt a művészet reme-
keinek; Ghirlandajo egy elpusztultnak hitt fal-
festményét fedezték föl a Piazza Maninon lévő
Ognisanti (Mindenszentek) templomban.* Vártam
hogy valamelyik magyar lap szintén tudomást
vesz róla, azonban nekünk nemcsak hogy mű-
vészeti folyóiratunk nincs, — az Egyházművé-
szeti Lap régen jobb létre szenderült, 12 éve
— de a műtörténelmi események is csak úgy
érdemelhetik meg újságíróink figyelmét, ha
valami országos, szenzációs botránnyal lép-
nek házasságra. (Sebastiano del Piombo.) Pedig
a jelen műtörténelmi esemény már csak azért
is megérdemelhetné figyelmünket, mert a híres
Amerigo Vespucci arczképét is láthatni a meg-
talált, s jó állapotban megmaradt falfestmé-
nyen. Megjegyeztem az érdekes közleményt,
hogy alkalom adtán majd fölhasználok. Nos,
az alkalom megjött. A »Vom Fels zum Meer«
utolsó füzeté már képét is hozza a fölfedezett
falfestménynek. De már most igazán nem hall-
gathatok tovább.

A nevezett templom, mely az ujonnan föl-
fedezett freskó-képet rejti, a Manin-téren áll,
annak keleti oldalán. Szabályos, négyszögletes
tér ez, közepén Goldoni Károly, a híres vig-
játékiró szobrával. A tér egyik oldalán az Arno
folyik, innen tehát szép kilátás nyílik annak
tulsó, hegyes völgyes partjára, a Boboli kertre,
Pitti palotára, a hegyeken pompázó szebbnél
szebb villákra.** A tér egyik oldalán a Hotel
Manin elsőrangú szálló, míg a másik oldalon
az Ognisanti barokk homlokzata emelkedik. (A
templom ugyanis, amely eredetileg korarenaiss-
sance stílusba épült, 1627-ben új homlokzatot
nyert.) Különbben az írás fönnidézett szavai
magára a templomra is illenek, amennyiben
nemcsak általában Flórenczben, de különösen
a Ognisanti templomban is, s a mellett lévő
francziskánus kolostorban egyéb eddig is ismert
képei is voltak Domenico Ghirlandajonak, még
pedig Sz. Jeromos képe magában a templom-
ban és az Utolsó vacsora a kolostor ebédlő-
jében. Ezekhez csatlakozik az ujonnan fölfede-
zett freskó, amely az ugynevezett Vespucci vagy
Sz. Erzsébet kápolna egyik falát ékesíti. De itt
ám adjuk át a szót a Athenaeumnak. »Mon-
signore Bottari tudósítása szerint eddig azt
hitték, hogy midőn 1616-ban a Vespucci ká-
polna a Baldonetti család birtokába ment át,
Ghirlandajo festményeit bemeszelték, s azért e
festményeket már többször keresték a kápol-
nába, de minden adomány nélkül. Csak febr.
1-én (1898) tudatta Razzoli Róbert francis-
kánus atya a flórenczi emlékművek felügyelő-
jével,*** hogy némely régi okmányok szerint,
melyeket ő a konvent levéltárába látott, kell
lenni néhány freskónak a Ognisantiban még

* A most remarkable discovery has just been made
in the old church of the Ognisanti in Florence—the famous
frescoes of Domenico Ghirlandaio, which had long been
considered as lost.

** A kilátás még borult, esős időkben is szép
innen, mint az 1891-ben magam is tapasztaltam. Egy
napra lévén kiszabva flórenczi tartózkodásom, az Ognis-
santi templomot, annyi más műtörténelmi szempontból,
még jelentékeny látni való miatt meg nem nézhettem.

*** Carocci tanárral.

abból az időből, mikor a templom az Umiliati-k birtokában volt; egynek ugymond Sz. Erzsébet Portugália királynéjának kápolnájában, mely a meghalt Krisztust, a másikat Sz. András apostol kápolnájában, (szemben az előbbivel), amely a Szent-háromságot ábrázolja. Két nappal később eltávolították a két igénytelen olajfestményt, melyek a két nevezett kápolnák falát borították, (Rosseli Mátétól) s a szép freskók csakugyan napvilágra kerültek. A *holt Krisztus* s fölötté a *Misericordia* (Mária, az irgalom anyja) kétségtelenül Ghirlandajo művei, a *Szent-háromság*-ról ez még nem bizonyult be. A tényállás az, hogy a Vespucci családnak két kápolnája is volt az Ognisantiban, s ha tekintetbe vették volna a templom leírását Bocchi Francesco művében *Le bellezze della città di Fiorenza*, mely 1591-ben jelent meg, Ghirlandajo freskóit rég felfedezhették volna. A nevezet könyvben, t. i. az van írva róluk, hogy a jobboldali második kápolnában vannak, s csakugyan abban a kápolnában találhatók.

A *Madonna della Misericordia* Sz. Erzsébet kápolnájában lunette-jére van festve (félkör alakú fal mező. Angyalok által tartott palástja alatt Amerigo Vespucci és családja térdelnek, a férfi (egy ősz alak) az egyik, az asszony a másik oldalon. Az alakok két-harmad életnagyságúak; Amerigo (a híres utazó) szép ifjú alak a Szűz mellett, husz évesnek látszik, aminthogy a freskó készítése idején csakugyan ennyi idős volt. A *Christo morto* (a holt Krisztus) a lunette alatt látható: Krisztus teteme, a térdelő Boldogságos Szűz, Ker. Sz. János, Mária Magdolna és több más szent. A szentek arczai valószínűleg élő személyiségek után készültek; mindannyian XV. századbeli ruhákban vannak. (Nevezhetnők e képet *keresztéről levétel*-nek. A freskók jól maradtak fenn. Nemcsak mint művészeti tárgyak becsesek, de amennyiben Amerigo Vespucci rég kereset arczképét foglalják magukban. a nagy hajózót, kinek negyedik centenáriumát épen a közelgő tavasszal, nagy ünnepélyességgel fogja megünnepelni Flórencz városa.

Az Athenaeum e leírásához annyit tehetünk hozzá, hogy a *keresztéről levétel* jobb s baloldalián festett fülkében két alak látható, az egyik egy angyal, de csak félig maradt meg, a másikat ruhája látható ugyan, de nem igen lehet kivenni, mit ábrázol. A keresztéről levétel közepén a keresztfa látható, de inkább csak az alsó része, (azon túl a kép nem terjed). Mária Jézus testének felső részét térdelve szorítja magához, lábait Magdolna tartja, szintén térdelve, míg az álló Sz. János apostol balkezét tartja. A háttérben tornyos bástya — nem Jeruzsálem — hanem középkori város. A felső kép (Mária, az irgalom anyja) tökéletesebb anatómiai tekintetben. Mindkét kép Ghirlandajo fiatalabbkori képeihez tartozik tisztán a képek után ítélve is. Nem legelső műveihez ugyan, mint Vasari, az olasz műtörténelmi atya írja, hanem valószínűleg 1480-ból, de másrészt még nem mutatják Ghirlandajót művészetének azon magaslatán, melyre későbbi festményeivel jutott. Vasari ezeket mondja a fölalt freskókról: *«un Christo morto ed alcuni Santi e sopra un' arco una Misericordia, nella quale e il ritratto di Amerigo Vespucci. Lásd még. Dr. Erich Franz »Geschichte der christlichen, Malerei, Freiburg in Breisgau. Herder, 1894. II. kötet »37. lap. Vasari tekintélyét tehát ez ujjonnan fölfedezett festmény is megerősíti.*

A fölfedezés becsét egyéb iránt világossá teszi Ghirlandajo kimagasló állása a XV. század olasz művészetében (sz. 1449. † 1494.) Ama különböző irányok között, melyek felé a renaissance új dus, gazdag fejlődésű művészete, mint egy óriási folyam szertefolyó ágai, törekedett, ő az *emlékszerű monumentális historiai művészetnek* újra alapítója, a hatalmas *Masaccio* igazi szellemi örököse. Művei áhi at, bensőség, tisztaság szemlélődés dolgában messze állanak ugyan Fra Angelico tulvilági érzületű műveitől, de előadás módja, fölfogása sohasem lesz méltatlanná a magasztos tárgyhoz, melyet választ, s a mellett, hogy technikája messze fölülmulja amazét, s így százada szellemi irányához közelebb férközik a *kompozíció, az alkotás, a jellemzés* erejével megmenti, új irányba terel a nataralizmus, az aprólékoság és érzélgősség átvesztőjébe került olasz művészetet. Ha mű-

vészete világiasabb is, mint ama nagylelkű szerzetesé, mindig nemes, magas, erővel s eszmével teljesen marad. A maga módjával Domenico Ghirlandajo is keresi az eleven (bizonyos értelemben naturalisztikus) megjelenést (Erscheinung), de érti is a módját, hogy azt a kompozíció komolyságával összhangba hozza. Portrait alakjai ugyan teljes öntudattal úgy jelennek meg, mint igazi patricziusok, de mindig alárendelten az egésznek jellegével szemben: *Ghirlandajo a megalapítója a monumentális festésnek a XV. sz. második felében.* A sixtini kápolnában festett képe előtt Michel Angelo is meghajolt, s bár hízelgett híuságának, hogy II. Gyula pápa a többiek festményeit le akarta veretni a falakról, hogy az egészet Michel Angelo ecsete ékesítse: a nagy művész, ki embernek is nagy volt, nem engedte meg, hanem megosztotta előzőivel a Sixtina kifestésének dicsőségét. Még nagyobb Ghirlandajo a flórenczi *Palazzo Vecchio*, s a *S. Trinita* falain, ez utóbbi helyen Sz. Ferencz életét festve, valamint ugyancsak Flórenczban a *S. Mária Novella* templomba, melynek falait Mária élete egyes jeleneteivel díszítette, valamint Ker. Sz. János történetével. Nagy kedvvel vegyítette ezekben historiai és kulturtörténelmi elemeket, momentumokat. Ekkor mondotta testvérének, Dávidnak Vasari tanúsága szerint, hogy mily kedvvel festene historiai képeket Flórencz falaira. *«Lascie lavorare a me e tu provvedi; ch' ora che ho cominciato a conoscere il modo di quast'arte, mi duole che non mé sia allogato a dipignere a storie il circuito di tutte le mura della città di Fiorenza.»* Vallásos festő volt egy historiai festő tehetségével. Lásd Lübke: *Grundriss der Kunstgeschichte. X. Auflage Stuttgart 1887. II. Band 162.*

Ghirlandajo megtalált képének nemcsak műtörténelmi, de világtörténelmi jelentősége is van. Mint fentebb jeleztük, *Amerigo Vespucci* a híres utazó és fölfedező képét láthatni a *Misericordia* képen. Tudjuk ugyan, hogy Amerika nevet, mint Humboldt Sándor kimutatta, nem neki köszönhetjük, hanem Waldseemüller Márton nyomdásznak, ki azt *Cosmographieae Introductio* című művében 1507-ben ajánlotta először, sőt az újabb kutatások azt is valószínűvé teszik, hogy még nem is az ő nevével nevezték el Amerikának, hanem a Nicaraguában lévő ma is Ameriques vagy Amerrisque-hítt hegységről; de hát szerencsére Amerigo Vespuccinak nem ez a kétes és meg nem érdemelt dicsőség szerez méltó nevet, hanem Kolumbussal együtt, vagy a nélkül tett utazásai, a többi közt Braziliában. (D'Avezac, *Les voyages d'Amerigo Vespucci. 1885. Hugues L. Di alcuni recenti giudici intorna ad Amerigo Vespucci. Fornio. 1891. Tóth Béla. Mendemondák. Budapest. 1896.*) Nem csekély dicsőség rá nézve az sem, hogy Ghirlandajo ecsete örökítette meg.

* *«The frescoes are well preserved. They are precious not only as works of art, but also as containing the long — sought — for portrait of Amerigo Vespucci, the great navigator, whose fourth centenary Florence is going to commemorate with solemnity in the coming spring.»*

A piros tojás.

Irta: Mendelényi Béla.

Csodálatos gyöngéje az az emberiségnek, hogy mindig a külszin után indul és soha nem keresi a belsőt, a lényegét. Így vagyunk a tojásokkal is.

Vannak pillanatok, mikor lágyan, kőkeményen, félig lágyan, alig kőkeményen, majd mint körözményt, majd meg mint habarmányt akceptáljuk, holott Husvétkor csakis arra nézünk, hogy piros-e, vagy sem. Mindenki arra törekszik, hogy Husvétkor piros tojást kapjon, mert hiszen ezt ajándékoz ő is minden jó ismerősének.

A piros tojások eképen tehát barometrumai a rokonszenvnek, a kölcsönös érdeklődésnek és a vonalomnak.

Akár mily furcsa is, de így van.

Hogy azután mért éppen piros és mért nem zöld, vagy sárga tojások vannak a rokonszenvvel kapcsolatosan forgalomban, azt hiába is keressük; a természet nem nyújt reá homogen esetet, mint példát, okadatolni hát nem is tudjuk ezt a dolgot.

Ugy gondolom, hogy a piros tojásintézménnyel is csak aként van az emberiség, mint sok mással, a mit nem ért ugyan, de elfogad. Amint nem érti a különféle adónemeket és alapokat, — a folyton hortyogó bakttereket, — a létjogosulatlan anyósokat és a magas politikát, mint kvóta-arányt; nem érti, de elfogadja.

Ezek után áttérek a piros tojással egybekötetésére egyetlen szerelmi történetemre, egyetlennek, a mely lángoló szempillantással kezdődött és hideg leöntéssel végződött.

* * *

Azon kezdem a dolgot, hogy délután fél kettőkor ismerkedtem meg vele.

Pont két órákor már meg voltam arról győződve, hogy szívem előtt nem lesz közönyös; háromnegyed háromkor pedig döntőleg elhatároztam, hogy belebolondulok.

A három állapotváltozás előzménye azon egyetlen jóakaratu figyelmeztetés volt, hogy fiatal, egyedül álló, de anyagiakban annál bővebben kárpótolt szép hajadonról van szó, a ki én utánam ugyan abszolúte nem érdeklődik, de a ki után én annál indokoltabban érdeklődhetem.

Utóvégre is 23 éves korban megbocsátható az ilyen felfogás, mint délutáni mellékfoglalkozás és én nem látom át, miért ne érdeklődjem déli 12 órától esti 5-ig — egyetlenszabadidőmben egyedül álló, fiatal, de anyagiakban kellőleg felszerelt hölgyek iránt?

Ily előzmények után következett egy fényes társas-ebéd, a melynek sorozatán a főtebb már említett három állapot-változás felmerült, illetőleg napirendre került.

Azt hiszik, hogy fitogtattam gyöngeségeimet, azt hiszik, hogy dicsekedtem adóságaimmal, azt hiszik, hogy züllőncz külszinben tetszelegtem?

Szó sincs róla

Komoly, szerény, erélyes, határozott, nyugodt, tapintatos és gyöngéd fiatal emberként mutatkoztam be, hozzátéve mindezekhez, hogy tartalékos honvéd-tiszthelyettes vagyok.

Nem riadtam vissza azon vakmerő állítás ismétlésétől sem, hogy 120 forintba rugó csekély jövedelmem bőven elégséges ahhoz, hogy szerényen összehuzva, de habozás nélkül megéljek.

De tovább mentem.

Tovább menet pedig nyugodt arczczal kijelentettem, hogy a komoly munkának élek — kora gyermekkorom óta — mint professzionatus árva és ha úgy nézek is ki, mint egy abszolúte nem gondozott virág, az csak annak tudható be, hogy fájó szívvel nélkülözöm a szerető, gondos női kezét.

S miután mindezeket félhalkan, tehát úgy mondtam el, hogy csakis ő hallhatta, nem történt meg az, hogy asztaltársaság »eláll!«-t kiáltott volna, hanem igenis megtörtént, hogy ő rám emelte gyönyörű kék szeméit s hogy én az ő szemében határozott rokonszenvet fedeztem fel.

Mit tesz ilyenkor egy jól nevelt szerelmes? *«Örömittasan felkiált, kitarja karjait és boldogságtól túláradt szívére szorítja szerelme édes tárgyát, a kedvest.»*

S mit tettem én? Kiittam a feketekávémat s nyomba utánna egy vizes poharat, melyet színültig töltöttem borral; azután pedig elkértem zsebóráját, lánczczal, emlékül.

*

Történt pedig mindez a nagyhét derekán.

Nagyhét derekától Husvétig tudvalevőleg rövid az idő s nekem e rövid idő alatt kellett döntő határozatra jutnom őt illetőleg, magamat érdeklőleg és szerelmünk (mért beszéljek egyes számban?) hova fordultára a való nézvést.

Éreztem és tudtam, hogy itt az idő, elérkezett a pillanat, melynek kapcsán frappáns jelét kell a d n o m l o b o g ó érzelmeimnek; a z o n é r z e l m e k n e k, m e l y e k h a r m a d f é l ó r a a l a t t f e l d u l t á k s z i v e m ö s s z e s n y u g a l m á t, z a v a r t a l a n á l m a i m a t é s e n y h e p e r c z e i m e t.

S ugyan hol lenne alkalmasabb időpont erre, mint épen Husvét vasárnapja?

Az ember ünnepőbe öltözik, nyakon fog egy befőttes üveget, megtölti rózsavízzel, aztán lekötözi tüllel; ennekutánna zsebredug egy piros tojást és utnak indul. S mikor betoppan a kis-

ded hajlékba, ahol ő mit sem sejtve ül, áll, olvas, zongorázik, avagy énekel, diskrétan meglocsolja őt és olvadékony mosolylyal átadja neki a piros tojást. Igen a piros tojást, a mely tulajdonképpen fehér, de a melyen piros betűkkel ott virít egy lángoló szerelmi vallomás, aláírással és felkiáltó jellel.

Láthatják ebből, hogy a modern színpadi technika minden követelményeinek megfelelően rendeztem el ezt a jelenetet.

A fő azonban a piros, illetve fehérén piros tojás volt.

Erre, mint az egész drámai hatása jelenet sarkpontjára különös súlyt fektettem.

Első sorban is megfogalmaztam a szerelmi vallomást.

Édes Kegyed-el kezdődött, névaláírással végződött és 76 szóból állott.

Már most nekifogtam, hogy mindezt átültessem magdala-piros betűkkel egy tojásra.

Nyolcz izben tettem kísérletet.

Mindannyiszor csütörtököt mondott igyekezetem; a 76 szóból a legnagyobb igyekezettel is lemaradt az utolsó 10.

S miután így, normális tojás nem tudtam szívem érzelmeit megörökíteni, abnormis tojás után néztem.

Találtam ezt is.

Köby asztalfiókjában akadtam reá.

Köby ugyanis professzionatus ritkaság gyűjtő, természetbuvár és amatőr-fotografus. Az ő asztalfiókjában aztán ráakadtam egy csodálatos nagyságu kettős kacsatojásra. A héja volt kettős; a külső ugyan törött, de a belső az eleven és szilárd.

Akkora volt ez a tojás, mint egy amatőr bajvivó ökle.

Ezt szemeltem hát ki; noha tudtam, hogy **Köby** már vagy másfél év óta örzi, féltett kincsként és úgy vigyáz rá, mint szemé fényére.

Mindegy, gondolám, ő nem szerelmes, én igen s így részemen van a jog.

Az örök szerelem nevében tehát elloptam a tojást és kezelés alá vettem.

Hallatlanul sikerült. Ráfért nem csak a 76 szó, de még a manupropriám is, egy szív és három lángnyelv.

És mindez ékesen piros betűk — és vonásokban.

Higyjék el boldog voltam és elégedett.

Boldog a biztos siker tudatában, elégedett a végbe vitt nagy munkával.

*

Magasan állott már a nap az égen, mikor bekopogtattam a kised hajlék kapuján.

Beléptem, újra elrendezve és megállapítva a drámai hatása jelenet minden fázisát.

És ő ott fut az udvar közepén, nem ül, nem énekel, nem olvas, nem zongorázik, hanem egy légyecapóval kergeti Friczit, a torkos kuvaszt.

Meg voltam akadáva; ez a nem várt módosulás tökéletesen kihozott sodromból.

A helyett, hogy először a rózsavizzel állottam volna elő s aztán a vallomásos tojással, — hát megfordítva csináltam a dolgot.

Átadtam neki a disz-piros tojást s aztán rohamosan végig öntöttem őt rózsavizzel.

Lehet, hogy nagyon rohamosan következtem egymásután, mert mikor hegyébe zuditottam a rózsaviz-özönt, ijedtében magasra emelte mindkét kezét, szóval azt is, amelyikben a tojás volt. S mi van abban meglepő, hogy a magdalával impregnált tojásról csupa merő piros csöppek hullottak világos batiszt ruhájára, csunya módon betarkítva azt?

— Szent Isten, mit csinált? kiáltott fel és elszőnyvedve, Ügyetlen!, tette hozzá és hozzám dobta a tojást.

Igen, érzelmeim okmánytárát a másfél évig őrzött mikumot, a mely nem volt sem lány, sem kemény. De gondolhatják, mi volt.

Rajtam tört össze, rajtam öntötte ki másfél év óta visszatartott minden keserűségét.

Engem az ájulás környékezett, őt a kaczagási roham.

Engem leöntöttek a kútnál három veder hidegvizzel, ő pedig elbujt a szobába, — még onnan is hallottam a kaczagását.

En azóta tojás-isszonyban szenvedek, ő pedig nevetési ingerben, ahányszor lát.

A párti pedig korrektül visszament; eltűnt megsemmisült, mint az a lángoló szerelmi val-

lomás, a mely rajtam vált csepp folyóssá és még milyen pokoli mellékkörülmények között.

Ha morális történetet akarnék írni, hozzátennem most, hogy senki szive-ügyeit ne bizza tojásra, ne unikumként szereplő másfél éves tojásra és főleg ne piros tojásra.

Nem tudom mért* . . .

Nem tudom mért, de az erdőt
Nagyon szeretem,
Ha tehetném ott tölténém
Egész életem;
Eldanolnám, elsiratnám
Bü-bánatomat,
Öntözgetném könnyeimmel
A virágokat.

Jó barátom volna minden
Virág, falevél,
A kis patak, dalos madár
Pajkos esti szél . . .
S talán ennyi jó barát közt,
Erdők rejtekén,
Azt a csalfa, szőke kis lányt
Elfelejténém!

Papp János.

* Mutatvány szerzőnek sajtó alatt lévő »Szerelmem« cz. művéből.

A kaszárnya mint olyan.

(Népszerű értekezés.)

I r t a: Az öreg csont.

Örmester ur a Pájinkás, mióta az önkénteseket »abrizolták,« azóta igazi ur, fájintos szivarokat szí, finum borokat meg snapszokat iszik, mitől aztán az orra olyan szépen kiszívódott, akár csak egy tajték pipa. Hiába! Kutya gyerekek azok az önkéntesek, ha másképp nem lehet, hát erővel töltik a »jót« az örmester ur étel magazinjába. Pájinkás ur meg nem igen ellenkezik, legfeljebb azt jegyzi meg, hogy »hiszen nem vagyok én bíró jánya.«

Az örmester ur még csak két éve zupázott be dinstzführendernek nems azóta sokára »manikulás« lesz belőle, ami annyit jelent, hogy fent kell tartani a tekintélyt. A kompánia infanteriszten szerint pedig az az érte me, hogy a strózsáknak, koppóczternek ragyognia kell a fehérségtől, a mántli szíjjon, úbersungon »klánigkájton« meg a manó tudja miféle furcsaságokon a ragyogó napsugár viszont lássa magát, mert más-különbben lesz »zum raport,« ott meg csak úgy potyog a kurtavas, (spangen) ánczel, kaszárna-areszt stb.

Bizony-bizony nagy ur egy örmester a fesztungban. Nem is képzelet az a czibil. Hogy egy összehasonlitsam hát akkora ur lehet, akár csak finantz-direktor, vagy pedig egy főbiztos a policzájoknál.

Kucsás Pál, a »zöldfülü« reguták egyik diszes példánya, (az ő füle már ugyan megérett a káplár ur vaskos markától, de azért mégis zöld füle) rettegett »egjokban. Meg se mert állana előtte, pedig a kapitány ur ugyancsak kivágja hogy:

— Herr hóptam, ih merde gehorcams, hirek erló gruissájut (kimaradási engedély) bis cölf ur!

Hanem az örmester ur elé csak hummi »hazai« jó kíséretében mer elő állítani. Az örmester ur Pájinkás elveszi azt a bizonyos jót, aztán rá rikolt:

— Hát mi vagyok én! Hm? Hm? Kinek gondol kend engem?

Jön aztán egy kis erre meg amarra sven-goló kaszárnya beszéd s szent lesz ismét a békesség, az infanteriszt Kucsás kérelme pedig teljesítve lesz.

Ez az örmester ur a fesztung legnépszerűbb alakja.

* * *

Mivel tulajdonképpen: »A kaszárnya mint olyan« czímmel akarok népszerű értekezést tartani, hát a faképnél hagyjuk az örmester urat s áttérünk a tárgyra. Nézzük közelebbről a baka életét.

Szomorú este van. Az »orbájosok« elvégezték a munkát, a szoba ragyog, mint a pohár. Most már a saját személyre szóló pucolás kezdődik. Czugsfürer ur Szathmáry végig nyulik a strózsákon (könnyű neki, ő a czimmer komandáns) és füttyörszi azt a bus nótát, hogy: »Ha lemegyek az einczelbe husz napra.«

Az infanteriszták megfordítják az asztalt, kiszégezik a derék-szíjjat, beviaszkolják aztán dörzsölik parafa-dugóval, meg beviaszkolják, meg ismét dörzsölik, míg olyan glanczos nem lesz, mint a lag. Egyik a strózsákok igazgatja, hogy a csücske forsiftosan álljon, mert holnap szoba vizit lesz, a másik a gombokkal van megakadva, a harmadik a suszterájban várja, míg bakancsára készíti a suszter infanteriszt Stefan Bakk a nagy foltot. A regutáknak meg Herr corporal Josef Nagy magyarázza, hogy miből áll a manlicher. A reguták nyöszörgik németül, hogy lóf, ózate, fercsusz, saft, góhöz stb. Infanteriszt Mócz meg akkora baka kapcsolapott, hogy még, most nem tudta kinyögni, hogy »Kolbenhals«-nak hívják a geverkolbin azt, részét, amelyet akkor szoktak megfogni, ha »reksót,« vagy »linksót« van komandirozva. Mócz nagy számár, még az »indiblanczot« se tudja kivágni s mindig »sultert« csinál, mikor ez van komandirozva, hát hogyne érdemelne meg a baka kapcsolapott.

Mikor kész vannak a munkával, rágyujtának közösen egy-egy nótára s olyan keservesen fujják:

Ha kérdik hogy vagyok?
Mondjad hogy rab vagyok.
Kapitány ur kegyelméből
Kurta vasba vagyok.

Haza gondol mindegyik s némelyik úgy el-érzékenyül, hogy a könny is kicsordul a szeméből.

A folyosón levő óra kilenczet mutat, a városból haza szállingózik a néhány baka s a Tágs korporál ur beadja az »Ágens raportot« s ezalatt lent egy-két elkeseredett hornista fujja keservesen a csapisztrángot; aztán olyan sötét lesz minden, mint a cigány tambur arcza. Infanteriszt Mócz alszik el legelőbb s úgy hortyog mint a duda. Alig lehet tőle aludni, a »slófja« csendben inditványozza, hogy küldjék szabad-ságra. Erre aztán kikapcsolják az ágyát s egyet ránt rajta valamelyik. Egy nagy zubanás, elfojtott kaczagás stb. következik, azután Mócz felébred, de nem lát semmit, csak sejt, hogy mi történt vele. Legjobb álmából zavarták fel, — éppen azt álmodta, hogy otthon van s kedvencz eledelét, a tejföles csirkét eszi. Na aztán van pakolás, míg ismét lefektetik az összeállított ágyba.

Olyan rövidnek tűnik fel az éj, mint egy pillanat, pedig a bakának ez a legkedvesebb időtöltése. Arról álmodik, amiről tetszik s nem zavarhatja meg senki.

* * *

Az inspekeziós gefreiter azt kiáltja, hogy »ó! ó!«, az udvaron megfujják a »Tag-Vak«-ot, mire aztán rádörmi a baka:

— Pukkadj meg! fujjod már, hiszen még csak öt percz mulva lesz öt óra.

Hiába bakáéknál az az öt percz is olyan hosszú, akár csak egy nap. Azt is jó alvással eltölteni.

Azon csodálkoznak, hogy a napot nem jelzi még, hogy: »kirukkolni«. Mikor aztán eszükbe jut, hogy hiszen ma vasárnap van, olyan jókedv kerekedik, hogy azt leírni nem lehet.

A kapitány ur bejött, a raport össze áll. Ki van nyalva mindenik s némelyik bátran eldandolhatná azt az ismert nótát: »Csurog a bajszomról a zsir.«

A raporton először a »Meldungosok« majd a »Czim raportosok«, meg a »Bittenesek« jönnek. Ki nyögi a baka: »Merde gehorcams, zum raport befolgt!

— Varum?

Hát alássan jelentem, az Infanterist Balogh elbolondított, oszt köpenyeg nélkül mentem spacirozni.

— Já! Magát fogok zárni hat óráig a kurta vasba, fer stand?

— Ja vól her hóptman! A másik erlauboiszt, kér a harmadik Urlaubot, hogy husvétra haza mehessen. Mikor vége van a raportnak, ki busul, ki meg örül s így kezdődik a vasár-

nap a kaszárnyában. A többi része már csak sétálásból áll ki.

A vasárnap est annál szomorubb. A »Befél« végén ott ragyogott, hogy holnap kirukkolás lesz, Marsch-adjusztirung mit Feldgerét-ben s neki gyürkőzik a sok baka s puczol-puczol, míg csak olyan fényes nem lesz minden holmija, mint a ragyogó csillag.

* * *

Szólnak még az »ánczel«-ről, a priesről, no meg a maródi vizitről, — de hagyjuk ezt! Sok volna elmesélni is egy érző kebelnek ezt a sokmindenféle jót. Ne beszéljünk többet erről, — meg aztán nem is érünk már rá. A napos »Ausrückent« avizál, vállamra veszem a borjut, amely ott bög még a strózsák felett, felveszem a Mars-Adjusztirungot s dalolom én is az öreg csontokkal:

»Kilencvenötben jöttem katonának,
Örültem is én a komisz ruhának,
De még jobban örülök, ha leteszem,
Átadom a regutának szivesen.«

Ezzel vigasztalja magát az öreg baka, mikor szomorúan ballag az »execir-placz« felé. Rugja a »Marsh-cinczot«, gondolata meg elkalandozik, túl az execir-placon, valamelyik csendes faluba.

A kisbirtok és hivatása.

Írta: Mieskei István.

A legutóbbi évtizedek gazdasági vívmányai roppant forrongást idéztek elő a közgazdaság terén. Egész gazdasági ágak és ennek alapján egész társadalmak lökettek ki megszokott helyükről s jó szerencse, ha újabb helyzetükben kárpótolva, vagy ismét nyugton találhatták magukat, de sorsuk nagyrészt azt bizonyította, hogy vívmányok által elért előnyöknek nagy az ára is. Gazdaságilag mindenesetre érdekes jelenség lehet az, hogy a vívmányok által okozott változások az egyes foglalkozási ágak egyenrangú elemeit nem egyenlően érintették. Az ipar és a mezőgazdaság mint két külön gazdasági ág egyenrangú elemeit a kisbirtokos és a kisiparos kívánom itt különösen felhozni.

A kisiparos ma már, hogy lényeges gazdasági tényezőnek tekintésük — elvesztette minden jogosultságát. Ezt az osztályt a gazdasági forrongás tönkretette. Némelyik tagját utban találta a vihar és akkor vagy kénytelen volt feladni a függetlenségét, vagy pedig összetett erővel küzdve tergetni életét. Legjobban járt azon tagja, akit az ut elején talált a veszedelem, mert volt ideje visszafordulni.

*

De miként állunk a párhuzamba állított ipar és mezőgazdasági faktorával a kisbirtokossal? Kétségtelen, hogy a mezőgazdaságot is érintette a gazdasági forrongás s az ezek nyomában járó változás, de ezek hatása a mezőgazdaság összes faktorait egyenlően érte. Ennek oka pedig a mezőgazdaságnak az iparnál sokkal nagyobb tagoltságában áll. A kis- és gyár-ipar között mélységes hasadék van, melyen át ösvény alig vezet. A kisbirtok és nagybirtok között azonban számtalan fokozat van. A mezőgazdaság faktoráival, még a legalsóbb mezőgazdasági munkánál is jó részt a föld szilárd alapot képezett, melynek értéke csökkenhetett ugyan, de fontossága s mintegy az existencia erős alapjálent továbbra is megmarad s mely alapokon mintegy lépesőfokon a tömeg hullámoztott fel s alá. Az átmenet nem volt nehéz. De ki látott munkássá hanyatlott kisiparost, aki a következő fokozatba küzdötte fel magát, az az gyárossá lett? Kétségkívül nagyon kevesen. Ellenben mindennapi dolog, hogy a mezőgazdasági munkás egy kis földet szerez, ha mindjárt egy kis parcellát is, hogy ne legyen kényszerítve egyedül a két keze munkájára — szóval lesz kisbirtokos; nem ritka eset aztán, hogy kisbirtokosból lesz kis-közép birtokos s így tovább, egyik osztály a másikba felszivódhat. Ez a kö-

rülmény megakadályozza egy osztály túltengését úgy, hogy a mezőgazdasági munkásra aligha állhat meg a szocializmus apostolának: Marxnak ama keserű, de sok részben igaz tétele, hogy a munka kizsákmányoltatik a tőke által és teljesen áruvá válik.

Mezei munkánál nem érvényesül, vagy legalább nem oly szigorú s kegyetlen módon a Marx által kimondott tétel és hogy ez így van s nem másképp abban legnagyobb érdeme van a kisbirtok rendszerének. És ebben van a kisbirtok mind gazdasági, mind pedig politikai fontossága. Mert meg vagyok győződve, hogy miként egy golyónak a meredék szélére állítva csak egy csekély lökés kell, hogy egy pillanat alatt más régiókba gördüljék — épen úgy a túlkörmött mezei munkás is csekély segítség mellett megritkulhat, felsőbb régiókba mehet, vagy legalább is némiképp változással, változtatással megszabadul egy kissé a kényszerűség nyomásától.

A fenyegetőleg fellépő agrárszocializmus pedig ugyancsak sürgeti az államokat az impulsus megadására. Ebből kifolyólag oly annyira felismertették a kisbirtokos osztály gazdasági fontossága s annyira hatásos orvosszernek hiszi mindenki, — aki csak a társadalmi tudományokkal foglalkozik — a jelen társadalmi felfordulás ellen, hogy e veszedelmes helyzetben szinte gombaként szaporodnak a rendszerek, melyek a szocializmust mának növelésével csillapítani célozzák. E a kisbirtokos osztály megvédésével tagjai szárendszerek helyes uton haladnak, mert számításba veszik azon körülményt, hogy az agrárszocializmus első sorban tulajdon akar, habár ennek érdekében a tulajdonjogot is kész megsemmisíteni, nagyszámuk pedig élénken bizonyítja, hogy a társadalmi baj komoly s annak gyógyítására megindult a legkomolyabb törekvés.

Nem célolok e rendszereket egy újabbal szaporítani, csak szükségesnek tartom azt megjegyezni, hogy e rendszerek csak a kivételre nézve tartalmazzak újat, míg alaptervük a cél egysége s könnyű megvalósulhatóság céljából ugyanaz.

Nevezetesen felveszik és fejtegetik mindazon intézményeket, melyeket egyes államok a kisbirtokososztály megvédése céljából létesítettek, amilyenek a

Homestead intézmény, meynél fogva a háztűz helyet (homestead) csak bizonyos adósságokért lehet végrehajtani s olyan terhekért pedig, melyek gazdasági célú nem szolgálnak — nem lehet. Lényegében tehát olyanak minősíti a kisbirtokot, amilyenek nálunk az 1868. IV. t. cz. a legszükségesebb kereseti eszközöket. Amerikában több államban elfogadott intézmény, míg Európában Románia és Szerbia ismer ilyesféle törvényeket.

Örökösödési jog korlátozása. A természetes öröklés korlátozása, hogy ezáltal a birtok felaprósodása megakadályoztassék. Csaknem minden államban, hol a jobbagység intézménye létezett — elfogadott elv volt. Így nálunk egy egész jobbágytelek 4-nél több részre osztható nem volt.

Minimum azon nemzetgazdasági terv érvényre juttatása, hogy a birtok tulajdos felaprósodása káros. Meghatározzatik tehát egy földbirtok mennyisége — a minimum, mely már semminemű jogügylet következtében fel nem osztható.

Jelzálogteher megszorítása magában foglalja azon intézkedést, melynél fogva egy birtoktest jelzálog teherrel csak egy bizonyos hányadig terhelhető meg.

Mindezen intézményeknek sokszor túlzott jelentőséget tulajdonítanak, voltaképpen pedig úgy áll a dolog, hogy minden ami a mezőgazdaság sorsán javít, az hasznára válik a kisbirtok helyzetének is — talán még fokozottabb mértékben. Tény, hogy a kisbirtok elaprósodása nem hasznos állapot sem nemzetgazdaságilag sem pedig a kisbirtokos osztályt illetőleg. Hazánkban fokozottabb mértékben látjuk a bajt elterjedve. A 30 holdig terjedő birtokok száma az összes birtok számok 94%-át teszik, terü-

letileg azonban csak 32%-át. Ez a birtokviszony azonban nem minden körülmények közt baj, kitetszik Franciaország példájából, ahol még kedvezőtlenebb a birtok eloszlás és mégis kisbirtokossága határozottan erőnek mondható. Ott ugyanis a kisbirtokok száma az összes birtok szám 89%-a területileg azonban csak 25%.

Mások tehát azok a tényezők, melyek a kisbirtokos osztály helyzetét javítják, mint a birtok megosztás és tulajdon jogainak megszorítása.

Ilyen a **föld intenzív művelése**, mely egyrésztől módot nyújt a kisbirtokosnak apró tagbirtokból is megélhetni, másrésztől pedig az által, hogy a kisbirtokos minden idejét, vagy legalább az intenzív művelés által idejének nagyrészt saját földjének művelésében tölti el; csökkenti a munkakinálatot, melynek nagysága egyik forrása a szocializmusnak. Az intenzív művelési mód eredménye nem kicsinyelendő. Olyan eredményeket lehet általa elérni, hogy a föld produktivitasban az iparral versenyezni látszik. Rendszerint művelés mellett az 1/4 telkes gazda holdankénti bruttó jövedelme 30 frt, Dunántul, Bars, Nyitra, Pozsony megyékben, a Vág-völgyön 51 1/2 frt átlag, Németországban Magdeburg mellett 111 frt 26 kr. — A fővárosnak a bolgár kertészek holdanként 150 frt bért fizetnek. Hogy pedig az intenzív gazdálkodás egyszersmint nagyobb fogyasztó piacot kíván — az kétségkívül igaz, de a mondottakon ez azért nem változtat. Birtok elaprósodás ugyanis nagyrészt ismert és ismeretlen okokból — nagynépességű központok, vagy fogyasztó piacok körül léteznek s amennyiben ez nem így van — azon meg nagyon kifejldött közlekedési eszközök segítenek. A mesterséges birtok conserváló rendszerek mellett hirdessük tehát a gazdasági leleményesség, észszerűség elveit, a munka szeretetét és kitartást. Ha szegény meghasonlott ördögöknek, keresetnélküli mesteregényeknek van elég erejük a csekély magot a rengeteg léhával összeheverve elhinteni a nép szívébe, — annál inkább teheti ezt a maga tiszta elveivel az erős társadalom. Elvégre is a némileg jogos mozgalomba, melyet a »szocializmus« neve alatt ismerünk, tartalmat kell öntenünk. Azt az említett »impulsust« meg kell adnunk.

*

Az eddig mondottak a kisbirtok gazdasági jelentőségére s a meglévők megvédésére vonatkoznak. E feladat teljesítése mindnyájunk érdeke.

Cambell angol administrator az 1874-ben tartott angol társadalmi kongresszuson ezeket mondotta: »Franciaország, mely folytonos forradalmaknak van kitéve, a kisbirtoknak köszönheti, hogy a szocialis eszméknek a vidéken kevés kilátásuk van és hogy a politikai formák változása daczára a társadalom szilárdan áll.« Valóban aig jellemezhető jobban a kisbirtok egy gazdasági, mint politikai fontossága.

A kis birtok alapján álló osztály nagy tömegű, azon helyről ahol egyszer meglepedett — nehezen mozdítható ki, ritkuló tagjainak sorát folyton kiegészíti, szóval óriási behatások kezdhetik ki csak. — Az orosz kormány tette a reakzionárius lengyel főurak kitelepítése iránt — oktan dühöngés egy leigázott nemzet ellen, mert a kis hangya csapat csak gomolyog tovább-tovább. Épen olyan nehéz, bár nem oly háládatlan feladata van a porosz milliőknak Pos-n tartományban. A nemzetiségi velleitások megszüntetésére legerősebb fegyvere az államoknak a kisbirtokok növelése, telepítése,

*

A jövő a vámháborúk, gazdasági érdekek harcának kora lesz. Megindul e harc úgy bent, egy ország keretén belül, mint az országok között — kívül. Új meg új erők fognak Sorompóba lépni. Ilyen lesz a jövő csatája. Tonnákkal fogják vívni. Kelet és nyugat terményei fognak összeroppanni Európa közepén. Hogy melyik lesz a győztes, az attól függ, hogy miként fogjuk tudni a termelési eszközöket felhasználni. . . . mindenki tege kötelességét.

